

Světlik

svět libereckých knihoven

bách po odpadnutí vod první suchá země i na temeni Ještěda.
na, usedají do stínu platanů a jejich urputné vzezření se stává mírným.
jí nazdarbůh. Být básníkem, to není jenom tak.
Oh, moje Mañon! Slunko bylo u samého západu a svatojánnští broučci vstávali.
to be done. Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.
ler Fall ist.

Léto s knihovnou

Již několik let je první říjnový týden věnován knihovnám – probíhá celostátní kampaň Týden knihoven. Knihovny se v ní snaží ukázat rozmanitost svých služeb a představit se jako zajímavý partner pro všechny – děti, studenty, dospělé i seniory. Ani naše liberecká knihovna nezůstala pozadu a přichystala pro Vás celou řadu „malých“ i „velkých“ nejenom literárních nabídek. Navázala na úspěšné letní akce a pokračovat bude po celý podzim. Zjistit, zda naše snažení padá na úrodnou půdu, nám můžete pomoci i Vy – v říjnu zahájíme anketu s názvem **Jak jste spokojeni se službami knihovny**. Předem děkujeme za všechna kladná i méně kladná

hodnocení a náměty na další služby, které Vám v knihovně chybí – pomůžete nám v dalším zkvalitňování služeb.

Při každém otevření novin, zapnutí televize nebo rádia se na nás valí samé špatné zprávy – válka na Ukrajině, růst cen potravin a energií, nedostatek plynu... Snad je i tak dobré vědět, co se kolem nás děje, ale naše možnosti, jak uvedené skutečnosti ovlivnit, jsou minimální a rozhodně mezi ně nepatří propadat pesimismu a špatným náladám. Vytvořte si ve svých domovech se svými blízkými a přáteli ostrovy klidu, pohody a radosti a nezapomeňte, že takovým ostrovem je i naše knihovna. Je místem, které Vám může řadu hezkých chvil a zážitků zprostředkovat. Jsme tu pro Vás a těšíme se na Vaši návštěvu.

Příjemné podzimní čtení Vám přeje

Dana Petrádová
ředitelka knihovny

Obsah

KVK

Krajská vědecká knihovna v Liberci

SVĚT libereckých knihoven 2

Z knihovny 2

Krátce z knihovny 2

Nejen knihovna 5

Akce knihovny 6

Literární putování krajem sklářů 6

*Oslavy jubilea Francouzské knihovny
v Liberci* 8

Z regionu 10

Jak na knihovnu v obci? 10

*Pasování na čtenáře se stalo
ve frýdlantské knihovně tradicí* 12

Tvoří knihovníci a přátelé knihovny 14

J. Kováč:

Kristián Kryštof Clam-Gallas 14

SVĚT souvislostí 17

*Liberecko v české krásné
literatuře XVIII.* 17

*(Věnceslav Metelka, František Vodsedálek,
Josef Farský, Josef Alois Koublé,
František Karel Draboňovský, Petr Kopal,
Josef Kousal, Jindřich Harapát Jizerský,
Jan Dolenský, Josef Krušina ze Švamberka,
Václav Šediva, Josef Janoušek, Josef Vějevara,
Jaroslav Václav Dolenský, Louis Křikava)*

LAK

Liberecký autorský kruh

SVĚT dialogu 23

Rozhovor s Petrem Šídou 23

SVĚTonázory 27

Střeček se dokáže zadržet pod kůží 27

*Perla mezi hudebními festivaly oslavila
tricet let* 28

Dvě oddechovky pro podzim 2022 29

ze souSVĚTí 31

Make love, not raw 31

dobré SVĚTlo 32

*Představujeme Libereckou školu
fotografickou* 32

Jablonečtí SVĚTáci 33

Učitel a knihovník Julius Streit 33

SVĚT krásné literatury 36

Žaneta Lichtenbergová: V jiném městě 36

Štěpán Kučera: Gablonz/Jablonec 39

SVĚT LitKlubu 43

Tereza Venclová: Zlámaná křídla 43

SVĚTlonoši 44

Silvie Krupová, Petr Havel 44

tvary SVĚTla 47

„Starý mistr“ Eliška Hamajdová 47

Redakční rada:

Marek Sekyra, Blanka Konvalinková, Dana Petrádová, Marcela Freimuthová, Táňa Kuželková,
Kateřina Šídlořová (KVK) / Štěpán Kučera, Julius Benko, Martin Trdla, Miroslav Stuchlý (LAK)

korektury: Eva Štařná, Marek Sekyra / grafická úprava: Libor Schiffner

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK) spolu s Libereckým autorským kruhem (LAK) jako účelový tisk.

Tiskárna IRBIS, www.vytiskneme.cz

Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751

Z knihovny

Krátce z knihovny

Letní práce

První měsíc nového školního roku je za námi a my se ohlížíme za tím, co se během léta událo v knihovně. Každoročně během léta upravujeme provozní dobu knihovny, abychom získali prostor pro revizní a úklidové práce. V letošním roce proběhlo několik dílčích revizí v různých odděleních knihovny. Zkontrolovali jsme kompletně pobočku v Machníně, fond hudebních CD v Hudební knihovně,

fond německé a rakouské literatury ve Studijní knihovně a také komiksy ve Všeobecné knihovně. Souběžně jsme také zahájili revizi vybraných dokumentů ve skladu a tato revize stále probíhá. Pro snadnější orientaci jsme podrobněji roztříbili dokumenty, které se věnují rukodělným činnostem a také knihy zaměřené na chov domácích mazlíčků. Mezi letošní úklidové práce patřilo čištění čalouněného nábytku a koberců ve všech půjčovnách, mytí regálů, oken a skleněné fasády knihovny. Pokračovala také rekonstrukce garáží. Abychom mohli nabídku našich školení rozšířit o další typy, zmodernizovali jsme náš školicí prostor. Vybavili jsme učebnu novou technikou a nábytkem.

Letní akce

I v letních měsících jsme připravili několik akcí pro naše čtenáře a veřej-

nost. Děti si mohly užít dvě zábavná a hravá odpoledne nejen v knihovně, ale také pod širým nebem plná her a soutěží. Novinkou byla šifrovací soutěž s názvem Velká knihovní loupež, která spojila luštění zapeklých hádarek a pátrání po městě s četbou atraktivních knih. Pro milovníky literárních vycházek jsme připravili komentovanou literární vycházku z Horního Tanvaldu do Desné po stopách sklářů a brusířů. Poslední srpnové úterý jsme věnovali Turnaji 5 knihovníků. V týmové

Vítězný tým Turnaje 5 knihovníků.

vědomostní soutěži se utkaly 4 týmy studentů a nejlepší z nich pak změnil své síly s týmem knihovníků, který v tomto prvním ročníku zvítězil. Vidíte tedy, že jsme v létě nezhálehali, nečerpali jen dovolenou, ale připravovali pro vás, čtenáře, knihovnu tak, aby se vám u nás líbilo a byli jste s prostředím knihovny spokojeni a bez obav nás navštěvovali. Těšíme se na vás.

Anketa

V prvních říjnových dnech jsme spustili anketu „Jak hodnotíte služby knihovny?“ Cílem ankety je zjistit míru spokojenosti se službami knihovny a načerpat podněty ke zlepšení kvality služeb, příp. odstranění nedostatků. Dotazník obsahuje cca 20 standardizovaných otázek – zjišťujeme frekvenci návštěv knihovny a webu knihovny, důvody návštěvy knihovny, spokojenost s otevírací do-

bou, jednotlivými odděleními a jejich službami. Také nás zajímá hodnocení knihovního fondu, webové stránky, způsobu informování o dění v knihovně, prostor knihovny, technického vybavení nebo úroveň vystupování našich zaměstnanců. Dotazník je anonymní, čtenáři nemusejí uvádět své jméno ani odevzdávat vyplněný dotazník osobně. Mohou jej vhodit do některého z připravených sběrných boxů. Také je možné ho vyplnit v elektronické podobě přímo na webové stránce knihovny: www.kvkl.cz. Realizaci ankety plníme povinností, kterou knihovnám ukládá Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb, tj. zjišťovat potřeby veřejnosti v pravidelných intervalech, nejlépe každých pět let. O výsledcích budeme čtenáři i veřejnost informovat.

Marcela Freimuthová

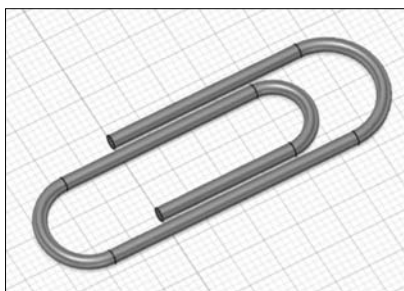
Nejen knihovna

Nejen Knihovna je název nového cyklu inovativních kurzů, které Vám nabídneme v podzimních měsících. Reagujeme tak nejenom na aktuální trendy, ale zejména na požadavky Vás, našich čtenářů a návštěvníků.

Z oblasti IT se můžete těšit na osmihodinový kurz **Práce s dotykovými zařízeními**, pokročilejší uživatele IT technologií zveme na cyklus **Modelování a 3D tisk pro začátečníky**. Speciální workshop zaměřený na práci s iPady a chytrým telefonem připravujeme také pro neslyšící zájemce. Navážeme na ukázkové robotické lekce z období před prázdninami a nabídneme pravidelná setkávání dětí, případně rodičů, v rámci robotických dílen, kde bude možné pracovat s robotickými stavebnicemi a roboty. Pro děti i dospělé je určen také další technický kroužek – **Elekt-**

rohrátky v knihovně zacílený na zvědavé děti od 10 let se zájmem o elektřinu a magnetismus. Těšit se můžete na další

workshopy zaměřené na výtvarno, foto-grafování nebo ruční práce. Věříme, že je z čeho vybírat. Na vybrané lekce je nutná registrace – sledujte, prosím, náš web a sociální sítě.

D. Petrydesová

Práce s dotykovými zařízeními

Pro začátečníky se zaměříme na praktická cvičení a základní ovládání chytrých telefonů a tabletů.

Naučíte se připojovat k internetu, spolehlivě přenášet hesla a správy, instalovat nové aplikace, které vám usnadní přístup k informacím, jako jsou jízdní řády, mapy, elektronický občanký lístek, nebo se podívat sociální sítě, nastavit si účty Google, Pracovní knihovna a vlastní telefon, tablet.

Kurz vede: **Martin Džba**

REGISTRACE
v informačního oddělení
Knihovna města Liberec v Liberci
nebo na sp@praceknihovna.cz
nebo na www.knihovna.cz

TERMINY
15. 9.
2022
10:00 h

Knihovna vědecká knihovna v Liberci
učebnice (4. patro)
www.knihovna.cz

ELEKTR

HRÁTKY v knihovně
Od v- na baterii přes telegraf až k elektromotoru

REGISTRACE
e-mail: proj@knihovna.cz
od 19. 8.
do 10. října 2022
každé úterý
od 12:00 h
do 18:00 h

50 POKUSŮ
Základy elektřiny a magnetismu pro začátečníky a školu
ELEKTRO MĚRUR E1
a pomocí se stavebnici

TERMINY
15. 9.
2022
10:00 h

Knihovna vědecká knihovna v Liberci
učebnice (4. patro)
www.knihovna.cz

RoboMaster DJI, iRobot Roat, stavebnice SAM Labs, virtuální realita ad.

ROBOTICKÉ ODPOLEDNE

Pijďte s dětmi vyzkoušet ROBOTICKÉ HRÁTKY

TERMINY
21. 9.
2022
16:00 h

Akce knihovny

Literární putování krajem sklářů

Další z řady literárních vycházek – v tomto případě spíše výletů – se konala 19. srpna a vedla do okolí Tanvaldu. Jejím tématem byl odraz sklářského řemesla v regionální literatuře. Akce se konala v rámci projektu Křišťálové údolí.

I přes počáteční obavy autobus proklíčkoval úzkými horskými silničkami a v pořádku vysadil účastníky v Horním Tanvaldu, kde začínala 6 kilometrů dlouhá trasa s pěti zastaveními (Horní Tanvald – rozhledna Špička – Žďár – Desná – Riedlova hrobka). Průvodci Marek Sekyra a Františka Párysová představili německé i české autory působící ve zdejší kraji. Většina z nich

již upadla v zapomnění, přesto jejich tvorba i dnešního čtenáře dokáže zaujmout. Velký úspěch sklídila například báseň *Z Jizerky*, ve které August Hübner líčí, kterak slibně se rozvíjející seznámení s dívkou zmařila visící šňůra z podvlíkaček. Z lásky k rodnému kraji se vyznávali např. Otto Wilhelm Feix v básni *Moje Smržovka*, Ernst Preussler v básni *Domovu* či Marie Markvarto-

vá v cyklu črt *Jeřabiny*. Motivem protržení přehrady na Bílé Desné se zabýval Bernard Horst v románu *Hučící země*. Na každém zastavení zazněla také jedna místní pověst spjatá se sklářstvím či brusičstvím.

Navzdory nepříznivé předpovědi na konec panovalo počasí ideální na výlet a všech 27 účastníků ve zdraví a dobré pohodě dorazilo do cíle v Desné.

Františka Dudková Párysová

Oslavy jubilea Francouzské knihovny v Liberci

V září 2022 jsme oslavili 10. výročí založení francouzského oddělení v Krajské vědecké knihovně v Liberci. Spolu se spolupracujícími institucemi, Alliance française Liberec a Francouzským institutem, jsme uspořádali několik akcí, jimiž jsme si toto jubileum připomněli.

Hlavním dnem oslav bylo pondělí 12. září, kdy se konala vernisáž výstavy Institut vzpomíná / L'Institut se souvient. Výstava je inspirována česko-francouzským komiksem výtvarnice Lucie Lomové a zobrazuje historii Francouzského institutu v Praze.

Po vernisáži následovala přednáška Heleny Semerákové o Paříži, která posluchačům přiblížila méně známá zajímavá místa města nad Seinou. Ve čtvrtek 22. září proběhla projekce filmu Bláznivý

Petříček režiséra Jeana-Luca Godarda, jímž jsme si připomněli první výročí úmrtí Jeana-Paula Belmonda, který ztvárnil hlavní roli.

Francouzský institut věnoval také letos knihovně knižní dar, jedná se převážně o francouzsky psanou beletrii, ale i několik odborných a populárně naučných publikací ve francouzštině. Součástí daru jsou i knihy v češtině vydané v rámci programu Fond Šalda, který podporuje překlady francouzských autorů.

Z regionu

Jak na knihovnu v obci?

„Uvažujete o zřízení obecní knihovny? Máte v obci knihovnu a chtěli byste získat nové impulzy pro její další rozvoj? Chtěli byste v obci knihovnu pro 21. století? Pokud jste si alespoň na jednu otázku odpověděli ano, je stáž Jak na knihovnu v obci určena právě Vám.“ Takto je uváděna odborná stáž určená pro knihovníky a zastupitele obcí, která již proběhla ve čtyřech krajích České republiky. Jak tento zajímavý projekt vznikl?

Z historie stáže

První akce tohoto typu proběhla v Olomouckém kraji v roce 2019 v Zámecké knihovně Mořice pod názvem Jak nastartovat obecní knihovnu a znamenala velký úspěch. Proto postupně následovala i další setkání v jiných krajích. Setkání jsou si obsahově podobná, ale vždy jsou částečně přizpůsobena kraji, ve kterém se konají.

Stáže organizačně zajišťuje Sdružení místních samospráv a jsou podpořeny z operačního programu Zaměstnanost. Stáže v sobě vždy spojují teoretické poznatky od lektorů s praktickou ukázkou dobře vedené knihovny a výměnou zkušeností mezi účastníky akce. Knihovny jsou důležitou součástí infrastruktury obcí a tyto semináře se na to vždy snaží klást důraz.

Setkání v Libereckém kraji

Proběhnutí stáže v Libereckém kraji bylo v jednání delší dobu, ale organizaci vždy zamezil COVID-19. Všechny proto potěšilo, když bylo stanoveno konečné datum. V úterý 6. září 2022 se se-

šlo 25 zájemců o seminář v zasedací síni obce Svijany, kde už pro ně bylo přichystáno drobné občerstvení a káva. Proč zrovna Svijany? Právě zde se nachází výborně fungující obecní knihovna s aktivní knihovnicí i nadšeným starostou, která mimo jiné obdržela v roce 2019 Diplom za moderní knihovnické a informační služby v soutěži Vesnice roku.

Představení obce a Místní knihovny ve Svijanech proběhlo hned na začátku stáže, základní údaje o obci krátce přednesl starosta Petr Felkner, aktivity knihovny prezentovala knihovnice Šárka Kalferstová. Svijanská knihovna registruje 69 čtenářů, věnuje se dětským čtenářům, pořádá kulturní akce pro obyvatele obce a účastní se i větších celostátních akcí (Noc literatury, Noc s Andersenem apod.). Místní knihovnu ve Svijanech lze bez váhání nazvat knihovnou komunitní.

V dalším bloku **Jste připraveni na výzvy?** Vít Richter, ředitel Knihovnického institutu Národní knihovny ČR, shrnul všechny dotační možnosti, které se v současnosti knihovnám nabízí. Pokud obce zvažují rekonstrukci či výstavbu knihoven, pozornost si zaslouží výzva IROP Knihovny, kterou zaštiťuje Mi-

nisterstvo pro místní rozvoj, a také možnost dotace přes MAS – místní akční skupiny. Zajímavé možnosti nabízí také program Zaměstnanost+, Národní plán obnovy či Program rozvoje venkova.

Jak postavit dobrou knihovnu? bylo další téma semináře, které představila Marie Šedá z Národní knihovny ČR.

Knihovna v Bílé

Přednáška se zaměřila na důležitost modernizace knihoven a jejich prostor a příklady dobré praxe. Byla zmíněna například knihovna v Bílé z Libereckého kraje, která prošla v roce 2019 zdařilou rekonstrukcí díky aktivní knihovnici.

Marie Šedá pokračovala i další prezentací o tom, jak knihovnu vnímají děti a co jim může knihovna nabídnout. Zmíněn byl projekt Bookstart – S knížkou do života, projekt Knížka pro prvňáčka pro žáky prvních tříd, a úspěšná akce Noc s Andersenem. Aktivity knihoven nejsou ale nijak omezeny – mohou dětem nabídnout příměstské tábory, roboty pro děti, cvičení či šití.

Knihovna a soutěž Vesnice roku bylo téma další prezentace Marie Šedé. Paní Šedá osvětlila průběh akce Vesnice roku a její dopad na knihovnu v obci, zmínila,

co komise hodnotí a na co se klade důraz.

Jako poslední dopolední bod programu paní Šedá představila příručku **Knihovna v obci**. Příručka vznikla roku 2020 a věnuje se všem důležitým informacím o knihovně, které by měli znát starostové a zastupitelé obcí.

Po obědě následoval test všech účastníků, kde si mohli ověřit znalosti z dopoledního bloku. Seminář posléze zakončily dvě přednášky metodiček z Krajské vědecké knihovny v Liberci – **Kdo poradí knihovníkům a Knihovna – nevyužitá příležitost**. První přednáška Michaely Staňkové se zaměřila na to, jak by měl fungovat systém poradenství pro knihovníky, kde mohou načerpat nové informace a tipy na zajímavé vzdělávací akce. Druhá prezentace Andrey Sukové se pak

věnovala spojení knihovny s informačním centrem, které může být přínosné pro obec (např. Raspenava), a možnosti pověřit knihovníka zpracováním obecního zpravodaje (např. Oldřichov v Hájích, Frýdlant). Obě dvě možnosti mohou představovat zajímavý přínos pro obec.

Po ukončení odborné části byla účastníkům nabídnuta možnost exkurze svijanské knihovny, která se nachází ve vedlejší budově obecního úřadu.

Spolupráce s obcemi a jejich zřizovateli patří mezi vysoké priority krajských i okresních metodiků knihoven. Proto je pozitivní, že jim mohla být tato odborná stáž nabídnuta i v Libereckém kraji, a nezbývá doufat, že byla pro všechny zúčastněné přínosem a inspirací.

Michaela Staňková

Pasování na čtenáře se stalo ve frýdlantské knihovně tradicí

Připomeňme si čtenářskou slavnost našich nejmenších čtenářů – pasování na čtenáře, které se stalo pro frýdlantské prvňáčky tradicí. A jak takové pasování probíhá? Jedná se o slavnostní akt, kdy se frýdlantskou radnicí rozezní tajemná zaklínací čtenářská formule: Ve jménu pohádek, románů a básní, jménem všech literárních hrdinů a světů tě pasuji na čtenáře.

Ke slavnostnímu ceremoniálu je vždy přizván spisovatel dětských knížek, coby rytíř Řádu krásného slova. Dětem, ještě před samotným slavnostním aktem, vysvětlí, jak taková kniha vzniká a jaká je cesta knihy od napsání až po vydání. Skřítek Knihomol dohlíží na to, jak prvňáček zvládli během školního roku abecdu a čtenářské dovednosti.

K této slavnostní chvíli byly během let jejího znovuvzkříšení od roku 2016 přizvány významné osobnosti českého dětského čtenářství. Právě v roce 2016 odstartovala „pasování“ Petra Braunová, následující rok 2017 pasovala Ivoňa Březinová. Z daleké Ostravy k nám v roce 2018 zavítala Zuzana Pospíšilová a v roce 2019 se pasování ujala místní

frýdlantská rodačka Sandra Dražilová Zlámalová.

Ročník 2020 byl posunut kvůli uzavření škol z důvodu pandemie koronaviru z června na říjen 2020. A tak se prvňáčci dočkali své slavnostní chvíle pasování až na začátku své druhé třídy. Zástupkyně spisovatelů dětské literatury byla pro tentokrát Danka Šárková z Krkonoš.

Jednou z našich nejlepších současných spisovatelek knih pro malé děti 1. stupně ZŠ je Daniela Krolupperová, která malé čtenáře popasovala v loňském roce 2021.

Letošní, již sedmý ročník se netradičně „zdvojit“. Aby o svou slavnostní chvíli nepřišli prvňáčci z žádné frýdlantské školy, pasovalo se nadvakrát. A tak 7. 6. 2022 přijala pozvání spisovatelka, redaktorka a překladatelka v jedné osobě Ivana Peroutková. Je to svérázná milá dáma a její knížky zaujmou i dospělé čtenáře. Její „Aničky“ oslovují již léta dětskou

duši. Prvňáčkům přivezla kromě knížek i opravdovou panenku Valentýnku, která na vás, děti, čeká společně s Knihomolem v knihovně!

O týden později 15. 6. 2022 roztančila Frýdlantskou radnici společně s malými prvňáčky rodačka z Frýdlantu Lenka Jakešová. Její písničky a nyní i knížky s pohádkami a s básničkami provází

generace malých dětí, které vyrostly právě na jejích písničkách.

Na co a na koho se mohou děti těšit příští čtenářské pasování? „Prvnááci, nechejte se překvapit.“ Věřím, že tato tradice pasování na čtenáře dokáže přivést děti ke čtení knížek. Čtení je radost,

kterou můžeme sdílet společně. Nezbyvá než si přát, aby dětem láska ke čtení a knihám vydržela po celý život.

Radka Wittmayerová
Městská knihovna Frýdlant
Petr Praun, pasovací rytíř

Tvoří knihovníci a přátelé knihovny

Jozef Kováč – Kristián Kryštof Clam-Gallas

Jozef Kováč (16) je studentem Podještědského gymnázia v Liberci. Od dětství je častým návštěvníkem knihovny a členem našeho Literárního klubu. Psaní se věnuje od dětství, v minulosti již publikoval povídku a jeden rozhovor.

V letošním roce reprezentuje náš kraj v celostátním kole dějepisné olympiády v kategorii pro střední školy. Pro tyto účely vytvořil dvoustránkový komiks o hraběti Kristiánovi Kryštofovi Clam-Gallasovi, který vám zde přinášíme.

KRISTIÁN KRÝSTOF Člám-gallas

DÍL I.

NAKRESLIL J. KOVÁČ

JAKO

KRESLÍ

JAKO

PROVOZOVATEL DOMÁČÍHO DIVADLA

JAKO PROVOZOVATEL DOMÁČÍHO DIVADLA

JAKO MECENÁŠ HUDBY

NAKRESLIL
Z. KOVAČ

KRISTIÁN K. CLAM-GALLAS

DÍL II.

LIBERECKO

v české krásné literatuře XVIII.

Horní Pojizeří a Podkrkonoší na přelomu 19. a 20. století

Marek Sekyra, Františka Dudková Párysová

Horní Pojizeří, resp. Krkonošské podhůří, a část Podkrkonoší zasahující do Libereckého kraje jsme jako kraj zapadlých vlastenců několikrát zmínili již v povídání o literatuře krkonošské od národního obrození do počátků realismu a autorech **V. A. Svobodovi Navarovském, F. Nečáskovi a V. Metelkovi**. Metelkovy stopy nalezneme v Pasekách nad Jizerou, kde si můžeme prohlédnout dům, v němž žil, Muzeum zapadlých vlastenců a na hřbitově pomník a v nedalekých Sklenařicích jeho rodný dům s pamětní deskou. Z regionu vytěžil Metelka krom již dříve uváděných děl *Bál v Návarově* a *Cesta do Hejnic*. Nejvýznamnějším autorem regionu byl bezpochyby **Antal Stašek**, kterému věnujeme samostatný díl seriálu, existovala však celá řada dalších rodáků a osobností zde působících.

Ještě v první polovině 19. století působili v regionu tři autoři, z nichž nejvýznamnějším byl představitel selských divadelních her, pořádaných pod širým nebem, písmák **František Vodsedálek** (též Wodsedalek či Vocedálek, 25. dubna 1762, Stará Ves u Vysokého nad Jizerou, někdy se uvádí Jesenný – 14. března

1843, tamtéž). Ve Staré Vsi pracoval jako krejčí, který si přilepšoval ševcovinou, zedničnou a tkalcovstvím. Ve volných chvílích, většinou v neděli, psal a roku 1811 hrál každou neděli svou první hru *Mojžáš*, z níž se zachoval pouze zbytek. Povzbuzen úspěchem napsal řadu dalších her pro svou vlastní divadelní společnost, se kterou provozoval své hry v okolních obcích. Svým hercům hradil dokonce i cestovní výlohy a obstarával jim stravu a náklady uhrazoval z výtěžků her. V obci lze spatřit dům a kapli, které postavil, a místa spojená s jeho hraním, ve Vysokém je po něm pojmenovaná ulice.

Druhý autor, **Josef Farský** (28. srpna 1776, Bozkov – 1832), přispíval do církevních časopisů, třetím je **Josef Novotný** (podle J. Jungmanna narozen roku 1807 v Benešově u Semil), který se po studiích v Jičíně a v Praze stal vychovatelem ve Vídni a psal do časopisů.

V Příchovicích působil v polovině 19. století jako farář **Josef Alois Kouble** (3. srpna 1825, Bozkov – 7. července 1886, Bozkov), který coby kaplan prošel též Držkovem a Vysokým nad Jizerou a jako farář Osečnou a Semilami. V roce

1882 se vrátil do rodného Bozkova a psal do *Jičínského obzoru* a dalších časopisů. Roku 1860 redigoval spolu s **Františkem Karlem Drahoňovským** (12. června 1812, Bělá u Turnova – 10. února 1881, Brandýs nad Labem) humoristický almanach *Krakonoš*, do něhož napsal pod pseudonymem Jos. V. Kovářů humoresku *Se sněhem spadlý ženich*. Drahoňovský do něj napsal text *České hory a láska*, v němž popisuje výstup na Sněžku s výhledem ke Kozákovu a s „malebným pohledem na horu a hrad Trosky, Hrubou Skálu a okolní, Královodvorským rukopisem oslavenou, na nejvyšší zajímavou krajinu.“ Kouble přispěl do *Časopisu Českého Musea* roku 1864 pojednáním *Podřečí severních Čech*. Tím zachránil pro budoucnost plno slov a obrátů a rčení od Držkova po Vrchlabí a od Semil po Příchovice. Kouble vydával i humoristický list *Ježek* s přílohou *Vystrkovský fuklka*. Jeho humor se osvědčil i ve sbírce epigramů *Zrnka české soli*, uveřejněné v *Krakonoši*. Samostatně vydal drama *Rybrcol druhý na Krkonoších*. Psal též proslovy a příležitostné básně, z nichž některé byly zhudebněny. Jako dobrý pastýř svého lidu se objevil coby vlastenecký mladý kaplan z Vysokého nad Jizerou v Raisových *Zapadlých vlastencích*. Také ve svých vzpomínkách o něm Antal Stašek napsal: „Byl z onoho vymřelého pokolení kněží vlastenců, kteří bez vedlejších ohledů přilnuli láskou k našemu prostému lidu a ke všemu, co s tím lidem souviselo.“

Dnes zapomenutým, ale ve své době uznávaným autorem na přelomu 19. a 20. století byl **Petr Kopal** (2. července 1834, Držkov – 30. ledna 1917, Praha). Stal se katolickým knězem a svou

primici sloužil r. 1859 v kapli sv. Prokopa v Zásadě. Díky svému povolání často střídal místa pobytu, proto se v jeho tvorbě objevují motivy z různých regio-

nů, mimo Podkrkonoší též Jičínsko (ve valdické věznici působil jako kaplan) či České Středohoří. Některá z děl jsou spojena s krajinou jeho dětství, např. trilogie *Apoštol trhanů* (1909–1910). Ves Hrušov, kde se děj odehrává, je ve skutečnosti Kopalův rodný Držkov. Hlavní postava kněze Lánského má částečně autobiografické rysy (např. dostává milost od císaře). Domů se vrací také ve vzpomínkových knihách *Z mého života* a *Autobiografie*, která byla na jeho přání vydána až posmrtně. V podhůří Krkonoše se ve vsi u Labe odehrává román *Farář z Černodolu* (1897), u Jičína, Libosadu a Valdic *Matčina kletba* (1877). Na internetu lze najít diplomovou práci Anny Pospíšilové (Tiché) *Petr Kopal, život a dílo* z roku 2012.

Zajímavým autorem věnujícím se spíše odborné literatuře byl **Josef Kousal**

(15. ledna 1856, Benešov u Semil – 24. října 1935, Praha), katolický kněz, působící od roku 1883 jako duchovní správce trestnice na Borech. Zabýval se sociálními otázkami, psal do českých i německých periodik, v cizině studoval polepšovací a kárné ústavy a byl jmenován ředitelem první zemské polepšovny v Čechách. Působil též v Mříčné u Jilemnice a napsal velké množství knih, např. cestopis z Palestiny *Šest neděl v Orientě. Dajmy z cest* (1902). Památkou na jeho působení v Mříčné je socha sv. Václava, kterou dal postavit svým nákladem.

Jindřich Harapát Jizerský (též Mošna Benešovský, 3. června 1859, Licibořice u Chrudimi – 21. ledna 1944, Praha). Po pobytu v Horské Kamenici přesídlil do Benešova u Semil, kde byl v letech 1896–1921 řídícím učitelem. Byl literárně činný a vydal samostatně tři knížky pro mládež. Za literární příspěvky do almanachu *Kytice od Metuje* dostal po přijetí knihy do císařské knihovny poděkování korunního prince Rudolfa. Psal školní kroniku, která prý též „jevila stopy jeho básnického ducha“.

Nad Stanovým je osada Trojánky, v níž se narodil všestranný autor **Jan Dolenský** (19. června 1859 – 1933, Praha). Studoval v M. Boleslavi a učitelský ústav v Praze, kde byl jeho učitelem mj. Jaroslav Vrchlický. Za studentských let bydlel také u Bedřicha Smetany. Přes 40 let působil na pražských školách jako učitel. Vedle psaní mnoha pedagogických knih se věnoval propagaci českých dějin, ovlivněn A. Jiráskem. Byl též redaktorem řady pedagogických periodik a jeho zásluhou byly zřízeny Besídky pro živ-

nostenský dorost a založen Ústav pro výzkum dítěte a dorostu.

Ke K. V. Raisovi bývá připodobňován autor, který žil nějaký čas na Železnobrodsku – **Josef Krušina ze Švamberka** (6. července 1859, Lysá nad Labem – 7. července 1914, Praha). V letech 1880–1884 učil v Jirkově a v letech 1884–1890 v Loučkách. Jako Rais tvořil v duchu venkovského realismu, zabýval se sociální problematikou a děj často situoval do

Podkrkonoší, konkrétně horního Pojižeří. Krušina si všímal i místních zvyků, charakteristických postav a také dnes již zaniklého železnobrodského nářečí. Sbíral zde materiál pro své pozdější literární práce, zajímal se o místní zvyky a dialekt. Aby co nejlépe poznal život zdejších obyvatel, dokonce si na vlastní kůži vyzkoušel jejich práci v brídlcovém lomu nebo při sekání skleněných korálů.

Zprvu byl plný ideálů, ale postupně jeho nadšení ochladlo a toužil odejít do Prahy, což se mu nakonec podařilo. Psal především povídky, a to jak pro dospělé, tak pro mládež, např. sbírky *Črty* (1892), *Starým pěrem* (1898), *Lidé nemilovaní a zamilovaní* (1913) obsahují drobné prózy líčící kladné stránky i vady lidí okolo Jirkova a Louček, i když nejsou vždy místa konkrétně zmiňována.

V posledně zmíněné knize například v povídce *Mezi stráněmi* lokalizuje Krušina děj slovy *V Němcích (německé obce severních Čech)* či *ves mezi posledními kopci podhoří*. Konkrétně zmíněn zde nalezneme Turnov a pak několik míst v povídce *Doma* Jizera, Kamenice, Kozákov, Zahájí, Železný Brod, Semily).

Více konkrétních zmínek nalezneme v knize *Příhody vzrušující* (1917). V povídce *Pobroma* jsou to například Smržovka, Jílové, ves Kamenice, Brod a Studýnky (zřejmě fiktivní jméno obce za Jílovým). V povídce *Když byla Kiliánka vdovou* je zmiňována Mladá Boleslav, v povídce *Jáchymova láska* Turnov, Kobrov, Sychrov, Kozákov, Liberec, Železný Brod, Rovensko, Libáň, Jičín a Semily, obecněji pak krajina pojizerská a místo v horách. Podobně ve *Frantikových trampotách* nalezneme Vesec, Loučky, Kozákov, Prackov, Jizeru, Malou Skálu, Vranové a Rotštejn.

Črta *Láska Petra Mařase* byla přepracovaná na divadelní hru pro ochotnické divadlo v Loučkách. Literaturou pro mládež se začal Krušina zabývat po narození dcer, kterým svá díla většinou dedikoval. Dnešní rodič by Krušinovou tvorbou zřejmě nebyl nadšen, neboť autor soudil, že „pro děti nejzdravějším směrem je realismus“, a proto se i u stinných

stránek života vyhýbá příkrášlování. Tak nějak to připomíná Cimrmana a jeho roztomilý Kašpárkův hrobeček. Např. jedna povídka z knihy *O několika děvčátkách a chlapcích* (1903) se jmenuje *Petra Hájkova zabítý bratr* a vypráví o tom, jak chlapec s bujnou fantazií obvinil otce z vraždy.

Knih *V domovské obci* (1905) líčí příběh sirotka Amály, která přichází do Louček (v knize nekonkrétně jako *podhorská ves v severních Čechách*) do rodiny pana řidičího, kde se stará o malou Julinku. Autor sice líčí dětské hry a lásku ke zvířatům, ale taktéž alkoholismus jednoho z vesničanů, smrt malého děvčátka, když si ostatní hrají, a celý děj končí úmrtím samotné sympatické hlavní hrdinky. Zmiňovány jsou zde Smržovka, Jablonec n. N., Tanvald, Labe, Turnov, Jičín, Kozákov, Rovensko, Trosky, Železný Brod, Horka, Žlábek, Libuň, Malá Skála, Frýdštejn, Vesec, Prackov, Ralsko, Mužský, Bezdězy, Rotštejn, Kumburk, Prachov, Drábovna, Veliš, Hrubý Rohozec, Sychrov, Jizerské hory, Krkonoše, Držkov, Plavy, obecněji hory za Jizerou či jizerské podhoří.

Za zmínku stojí ještě kniha *U Benešů* (1908), kterou dobře charakterizuje její podtitul: *všední příhody v podhorské domácnosti*. Připomíná v něčem Babičku od Boženy Němcové, protože děj probíhá v cyklu jednoho roku a zachycuje folklor v Loučkách typický pro příslušné roční období. A také je tam postava babičky, která má velký vliv na vnučku. Perličkou je Krušinova záliba – chytání ptáček, které pak pojmenovával po literátech – např. Vrchlický nebo Světlá.

V Semilech se narodil český právníký spisovatel **Václav Šediva** (1861). Vy-

studoval jičínské gymnasium a práva na pražské universitě. Po praxi se stal notářem v Blovicích, kde r. 1905 zemřel. Pod pseudonymem Emin Bývalý vydal *Solo-vé výstupy* (1885) a *Knihu veršů* (1891).

V Čikvaskách se 22. května 1861 narodil, v l. 1923–31 na odpočinku žil a 27. května 1931 zemřel řídící učitel **Josef Janoušek**. Byl význačným politickým a osvětovým pracovníkem Podkrkonoší. Nějakou dobu zastupoval okresy semilský a železnobrodský na zemském sněmu. Janoušek napsal velké množství humoristických příspěvků do semilských *Hlasů z Cimbálu*, v jejichž redakční radě dlouho zasedal, a dalších časopisů.

Josef Vejvara (1. prosince 1869, Semily – 14. března 1946, Hradec Králové) musel pomáhat otci v krámku v Podmoklicích a během toho tajně četl staré noviny, do nichž zákazníkům balil zboží. Od třinácti studoval na měšťanské škole v Liberci, aby se naučil německy. Jeho těžké dětství popisuje L. Lukáš v knize *Literární místopis Semilsko* takto: „... ze skromných úspor si objednával knihy, schovával je tajně v obchodě a opatroval jmény svých spolužáků, na které by se mohl vymluvit, kdyby otec knihy našel. To se také jednou skutečně stalo a otec odevzdal knihy domnělým majitelům s nařízením, aby nemátli jeho synovi hlavu. Když otec zpozoroval, že se syn stále věnuje více četbě než obchodu, dal ho do učení v Králové Dvoře. Ale tam svou čtenářskou vášní způsobil více škody než užítku a jeho učební pán ho poslal domů k otci, u kterého se doučil.“ Vejvara se nakonec stal redaktorem, mj. turnovské *Stráže na severu*, a nakonec *Národních listů*. Pochován je v Semilech.

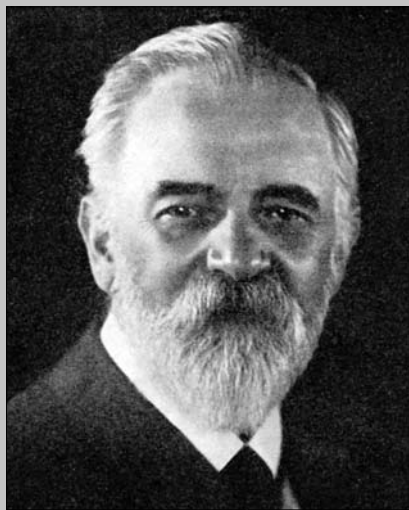
Napsal a vydal knihu *Opuštění lidé. Dělnické obrázky z Podboří* (1893), ve které vylíčil sociální poměry tehdejšího dělnictva ze vsí u Semil. První povídka *Od kolébky až do brobu* se odehrává ve Slané, zmiňován je Bořkov, semilská tiskárna, místo semilského hřbitova Koštofrank, hospoda a říčka Voleška (Oleška), vrch Varta a slanská kotlina. Povídka *Ztracený* začíná v Semilech v domě č. 251

v ulici Na Obci pod hřbitovní zdí, z dalších míst zaznamenáme Kuchelnu (Churchelna), Boskov (Bozkov), vrch Tábora, Loukov, bořkovský les a Slap u Churchelny. Třetí povídka *Spokojenec* se odehrává v Podskalí u Benešova, v Semilech (a hospodě pod železným mostem v boudě). Povídka *Roucho Adamovo* nás zavede do Bořkova, na Vartu, do Nedvězího, Jilemnice, Žlábků, Turnova a zmiňován je i Náchod. Pátá povídka *Pomsta* zmiňuje

benešovské vrchy, návrší slánské a nedvěžské nad Slanou a Nedvězím, semilskou továrnu, Volešku a Řiky (Řeky). Poslední *Člověk zmitaný* se odehrává v Komárově, Kuchelně, Semilech, řícké továrně, na Koštofranku a zmiňováno je Pojizeří. Z rodného kraje čerpal látku i k další knize *Život utrpením* (1893).

Stát *Hrad Navarov nad Kamenicí* uveřejnil v *Archeologických památkách* roku 1883 rodák z Bozkova **Jaroslav Václav Dolenský**, profesor v Kutné Hoře a autor díla *Starší paměti farní osady Bozkova, zvláště poutního chrámu P. Marie až do stavby nynějšího L. P. 1690* (1888),

rukopisných *Dějín vojenství* a fejetonů, které psal do časopisu *Čech* v letech 1882 a 1887 pod pseudonymem Jar. Mařenů.

Louis Křikava (12. prosince 1873, Přestice – 1. července 1920, Praha), byl za svého pobytu v Semilech – od dubna

do prosince r. 1907 – zaměstnán u Antala Staška jako advokátní koncipient. Podle svědectví rozvířil klidnou hladinu maloměského života nejen svým zjevem, ale

i bohémským způsobem života, byl to podle vyprávění pamětníků krasavec, dokonalý společník a nadšenec pro vše krásné a nové, který často střídal svá působiště i zaměstnání. Křikava psal verše ovlivněné H. Heinem, podle mínění současníků i ty vydané roku 1907 v Semilech – *Pavilon moru. Zlomek zápisů neurasthenikových*. Je též autorem řady povídek a příspěvků v periodikách pod pseudonymem Blažej Jordán. V Semilech byl členem redakce Pokrokového Podkrkonoší.

Zřejmě všem těmto autorům byl postaven v obci Hamrska pomník Památce spisovatelů a básníků českého severu, stojící u kostela.

Kdo nic neumí, řeší národnostní křivdy 19. století. Rozhovor s Petrem Šídou

První „exportéři“ na území dnešního Jablonecka pobývali před sedmi tisíci lety, tedy ještě dřív, než v Egyptě vyrostly první pyramidy. Tenkrát, v mladší době kamenné, se na hřebeni Černé studnice těžila hornina, které dnes říkáme „metabazit typu Pojizeří“. Hodila se na výrobu seker i dalších nástrojů a pomocí sítě výměnného obchodu doputovala z jabloneckých hor až na území dnešní Itálie. O tom všem se dočteme v knize *Neolitická těžba metabazitů v Jizerských horách* (Žápadočeská univerzita, 2016), jejímž spoluautorem je archeolog, geolog a antropolog Petr Šída.

Jak se tehdejší krajina lišila od té dnešní?

Kdybychom se pomocí stroje času do této doby přesunuli, místo bychom nebyli schopni poznat. To, co se změnilo nejvíce, byla podoba lesa. Dnes je pro nás archetypem vzrostlý smrkový les se zelenou trávou mezi stromy. V době, kdy těžba na Maršovickém vrchu probíhala, dominovala lesnímu společenstvu lípa, doprovázely ji javory, jilmy, líska a dub. Smrk bychom v této nadmořské výšce nenašli vůbec, jedle a buk, dominanty mladší části holocénu, se teprve dostavovaly jako jednotlivé exempláře na scénu. Les tohoto typu dnes najdete například na svazích čedičových vrchů Českého středohoří. Zvířata naopak byla stejná jako dnes s tím, že bychom potkali i nedávno vyhynulé velké šelmy, jako je vlk či medvěd.

A jak pravěcí lidé tuto krajinu proměňovali?

Člověk krajinu kolem sebe ovlivňoval, první zemědělci zakládali ostrůvky bezlesí pro svá pole, ale těžba v horách byla spíše extenzivního charakteru. Můžeme si ji představit jako hloubení mělkých těžebních jam v podmínkách staletého pralesa s obřími stromy, které musela respektovat. Na narušených plochách se dařilo světlo milné lísce, ale celkově se na lesním charakteru prostředí nic neměnilo. Obří rozsah těžebním lokalitám dodalo dlouhé trvání těžby, cca 500 až 600 let.

Píšete, že se surovinou se tehdy obchodovalo na sta kilometrové vzdálenosti, že se pojizerský kámen dostal až na území dnešní Itálie. Jak takový obchod probíhal?

Přesně nevíme, principiálně můžeme počítat se dvěma extrémy. Na jedné straně mohli pravěcí lidé organizovat výpravy za surovinou z obřích vzdáleností a těžební plocha by plnila funkci

nadkomunitního naleziště suroviny patří všem, druhou možností je přítomnost specializovaných těžařů a následná redistribuce suroviny pomocí sítě výměn organizovaných setkávání od vesnice k vesnici. Některé indicie ukazují spíše na druhou možnost. Jednak se zdá, že se nástroje s přibývajícím vzdáleností zmenšují, což ukazuje na obchodní výměnu. Dále se ukazuje, že technologie zpracování přímo na místě je excelentní, což dokáží zvládnout specializovaní řemeslníci, ale ne všichni příchozí z velkých vzdáleností. Extrémní vzdálenosti výskytu, jako ona výše zmíněná severní Itálie, jsou takřka jistě výsledky výměny. V tomto případě se jedná o výskyt v prostředí, které časovým zařazením spadá do doby, kdy již těžba nefungovala.

Výměna a přesuny suroviny obchodem podle všeho přežily konec těžby o několik staletí.

Jak ty specializované technologie vypadaly?

Z dnešního pohledu se nejedná o nic zvláštního, jde o štípání kamene, jenže je naprosto dokonale zvládnuté. Surovina, se kterou pracovali, je extrémně pevná, přesto z ní byli schopni štípat až 30 centimetrů velké úštěpy. To je něco, co dnes nedokážeme replikovat. Ostatní je spíše záležitostí fortelu, štípání polotovarů je zvládnuté na celé ploše dokonale, tak dokonale, jako by to dnes zvládl jeden dva specializovaní štípači u nás – na našem území je totiž několik lidí, kteří replikují pravěkou technologii pro specializované

experimenty. Při srovnání s technologií používanou na běžných zemědělských sídlištích vidíme značný rozdíl v kvalitě. Běžní zemědělci nížin již technologii tak dokonale neovládali.

A může, respektive mělo by vědomí technické vyspělosti tehdejších lidí změnit náš tradiční obrázek „primitivního pravěku“?

Pravěk není primitivní a nikdy primitivní nebyl. Z hlediska přizpůsobení se jednalo vždy o dokonalé adaptace na daný okamžik a prostředí. Už jenom znalost přírody nutná pro přežití byla pro nás nepředstavitelná. Kdybychom kohokoli z nás „dokonalých“ přesunuli do tehdejší komunity, nejspíše by nepřežil – což ale platí i opačně. Není to o primitivnosti, je to jinakosti adaptace a stupně vývoje.

Dá se usuzovat, jak tehdejší lidé žili, jakou měli kulturu, jaké příběhy si vyprávěli? Jste ostatně i autorem knížky *Lovci mamutů z roku 2007*, v níž poupravujete či doplňujete obraz „lovců mamutů“ vytvořený Eduardem Štorchem...

Zde zatím bohužel tápeme. Záleží na tom, kdo vlastně byli oni specializovaní těžaři, kteří po několik staletí dokázali vyrábět polotovary kamenných seker, a udrželi excelentní kvalitu technologie, která nemá obdobu ve světě zemědělců nížin. Jednou z možností, která se v poslední době ukazuje stále více pravděpodobná, je, že se nejednalo o zemědělce, ale o přezívající zbytky lovců a sběračů mladého mezolitu. Proč lovci? Jednak je třeba zmínit, že sekery v té podobě, jaké pocházejí z Jistebka, jsou vynálezem

právě lovců a sběračů středního mezolitu. Těžba začíná ve chvíli, kdy se objevují první zemědělci v Panonii a v Podunají, přičemž ale v okolí těžebních areálů nenajdeme zemědělce na vzdálenost stovek kilometrů. I organizace prostoru výrobních dílen připomíná mezolitická sídliště. A v neposlední řadě, technologie výroby polotovarů kamenných seker je zvládnutá tak, jak na zemědělských sídlištích nikde nevidíme, ale mezolitičtí lovci ji zvládali běžně.

Pokud by tedy svět těžařů na Jistebsku měl kořeny v loveckosběračském světě pozdního mezolitu, odpovídaly by tomu i příběhy zaznívající u ohňů na Jistebsku v době výrobních seancí, kdy se muži sesedli k ohni a štípali polotovary budoucích seker. Ty příběhy by měly kořeny ve světě neomezeném v čase ani prostoru, ve světě cenícího si statečnosti při lovu, ve světě neusedlých divokých lidí.

Proč nakonec těžba v této oblasti skončila?

Je to nejspíše souběh několika věcí. Na jednu stranu se zdá, že ty největší lokality jsou vytěžené, takže už zde těžba nedávala smysl nebo by byla extrémně náročná. Na druhou stranu se její konec kryje s poměrně dynamickým děním v mladším neolitu, kdy vidíme rozpad původně jednolitě kultury na mnoho menších lokálních kulturních okruhů. Mění se toho v tu dobu opravdu hodně a nejpatrnější je stavba obřích kruhových svatyní, takzvaných rondelů, která na zhruba jedno století opanovala střední Evropu. Celý proces může souviset s procesem etnogeneze, kdy po několika staletích z původní jednolité společnosti, která zažila obří expanzi, začínají vznikat jednotlivá

odlišná etnika s vlastním jazykem. Je to přirozený proces modulovaný četností kontaktů. Pokud se původní jediný jazyk rozšíří, pak po určité době přirozeným vývojem přestane být srozumitelný mezi jednotlivými odlehlými místy jeho výskytu. S tím, jak se mění četnost a míra kontaktů mezi lidmi, kteří si přestávají rozumět, rozbíhá se vývoj kultury. Rondely mohou být známkou pokusu o propojení již oddělujících se skupin, který ale nakonec selhal. Když se jednolitá kultura rozpadla, rozpadl se i systém kontaktů a s tím i distribuční řetězec. Surovina byla dál využívána i distribuována, ale již ne v takové míře a na mnohem kratší vzdálenost. Nastoupil ale nový fenomén, a to její recyklace. Distribuce už neběžela z místa primárního výskytu, ale ze všech oblastí, kam se v předchozí době dostala. Staré sekery byly znovu nacházeny, přepracovávány a distribuovány. Tímto způsobem se mohla surovina dostat až na sever Itálie v době, kdy už těžba více než 500 let nefungovala.

Předpokládám, že se nedá nijak rekonstruovat, jakým jazykem spolu tito lidé mluvili...? Ptám se i proto, že od 19. století se spolu přou Češi a Němci, kdo má na toto území větší historický nárok – odpověď by mohla znít, že „domovské právo“ tu má úplně jiná, zmizelá jazyková skupina...

Jazyk nedokážeme rekonstruovat, to je úplně mimo naše možnosti. K domovskému právu bych si dovolil konstatovat to, že tento spor je de facto umělým produktem nacionalistického myšlení 19. století. Do 18. století nikdo moc neřešil, jestli mluví česky či německy a z pohledu pravěké

perspektivy jsme všichni Indoevropané, kteří přišli do Evropy nejpozději v závěru pozdní doby kamenné. Navíc promíchání genů je ve střední Evropě tak silné, že se klidně může stát, že Němec bude mít víc slovanských předků než Čech.

Můj praděda byl první Čech, který se po koupi pozemků přistěhoval na začátku 20. století na Šumburk, i tehdy to vzbuzovalo nevoli místních; tu prodávající zchladil jednoduchým konstatováním, že až mu Němec dá za pozemek víc, prodá Němcovi. Náš rod se dá dohledovat do Čížovky u Branžeže do 18. století, jenže jméno nejspíše pochází z označení *Suida* – Švéd. Vzhledem k tomu, že se naše příjmení objevuje nejvíce na pomezí Krkonoš a Jizere, kde v roce 1644 sedělo švédské vojsko, pak je náš původ asi jasný. A nad těmito spory se jenom usmívám; jenom mě děsí, jak moc strašných věcí kvůli tomu již lidé byli schopni spáchat.

*Právo na zem má
ten, kdo ji zušlechtí,
kdo ji svojí dřinou dává
duši. Vše ostatní je
jenom hloupé tlachání
politiků.*

V 21. století by to mělo už být samozřejmostí. Jedním z největších pozitiv Evropské unie je volný pohyb osob. Každý může tam, kde chce být a kde může být prospěšný. Kdo nic neumí a nechce dělat, řeší národnostní krivdy 19. století. Ironií osudu píšu tyto řádky v Itálii.

Střeček se dokáže zadřít pod kůži

Martin Trdla: Střeček [Veselá Trdla, 2022]

Rok po vydání úspěšného básnického debutu *Průběžná zpráva* o stavu území přichází publicista, kulturní hybatel a také předseda Libereckého autorského kruhu Martin Trdla s novým autorským počinem. Tentokrát se překvapivě nejedná o knihu, ale o audionahrávku třiceti básní obohacenou o bonus v podobě dvou hudebních skladeb.

CD nese titul *Střeček* odkazující k parazitickému hmyzu, který se zadírá pod kůži. Kdo zná poezii Martina Trdly, ví, že některé z jeho textů s ironií demaskující banalitu problémů moderní doby tuto schopnost mají. Veškeré básně jsou recitované autorem, který dokonce nazpíval i jednu z bonusových písní. CD vzniklo ve studiu Hitmakers za asistence zvukového mistra Tomáše Marka a každou z básní uvozuje klávesová znělka, jejímž autorem je syn Tomáše Marka Matěj Marek. Hudbu k písniím složila liberecká skupina NekrmíT.

Projev Martina Trdly je oproti charismatickým živým vystoupením tlučenější, díky pečlivé artikulaci působí trochu rozhlasově, pozornost posluchače si ovšem dokáže udržet, protože i se znělkou dodávající nahrávce potřebnou svěžest se stopáž každé básně pohybuje přibližně kolem minuty.

V písni *Zachovejte klid* lze v kytarové melodii i zpěvu vystopovat silnou inspiraci Karlem Krylem, Martin Trdla v ní ale dokazuje, že zpívat umí a od dob kapely Nádobý, ve které kdysi působil, se pěvecky posunul. Po hudební stránce zní originálnější úderná *Vpravo je vlevo* s lehce surrealistickým textem, která CD uzavírá a kde Karel Pazdera dodává skladbě na výbušnosti divočejší polohou zpěvu.

Autorkou vydařeného linorytového obalu nepostrádajícího hravost a humor je Olga Veselá, partnerka Martina Trdly. Společně tvoří duo Veselá Trdla pořádající 1. liberecký festival poezie a toto CD pod hlavičkou své společnosti vydali. Audiosbírka byla na sklonku srpna slavnostně pokřtěna v komunitní zahradě LIAS za účasti duchcovského básníka Patrika Linharta.

Perla mezi hudebními festivaly oslavila třicet let

Třicet let manželského soužití rovná se perlová svatba. Stejně dlouhou dobu jsou partnery jizerskohorská Smržovka a hudební festival Eurion. Tato perla mezi hudebními přehlídkami nejen v regionu letos koncem srpna oslavila neuvěřitelných 30 let konání, a to bez jediné pauzy.

foto: archiv Eurionu

Akce je volnou součástí stejnojmenných městských slavností konaných od roku 1992. Za tu dobu se převážně v místním Parkhotelu vystřídal nespočet hudebních interpretů. Výběr účinkujících nebyl nikdy žánrově příliš omezen a osciluje mezi alternativou, folkem, jazzem, world music či různým kytarovým rockem. Nikdy však nešlo o žádný mainstream, rádiové bandy plné textů o křídlech andělů a rýmů *tebe/nebe*. Jedny z prvních koncertů ve Smržovce odehráli ale třeba i v té době ještě neznámí MIG 21, Vypsaná fixa nebo svérázná písničkářka Mucha. Letos patřilo pódium především lahůdkám

typu Midi Lidi, Bruno Ferrari či Povoď Ohře.

„První ročník jsem uspořádal z mindráku, že neumím na nic hrát, tak alespoň vytvořím příležitost pro ty šikovnější, což pořád zůstává. Od té doby již ale uplynul nějaký čas a rozdíl nastal v atmosféře. V divokých punkových devadesátkách byla všechno improvizace, radost a euforie, výtrysk energie po desetiletí potlačované. Dnes je více předpisů, papírů a úřadů. Radost z hudby ale zůstává kapelám i posluchačům,“ svěřil se Rudolf Musil, zakladatel a organizátor festivalu.

Aby se Eurion uskutečnil každý rok bez přestávky, nebylo podle něj vždy snadné. „Několikrát mi přišlo na mysl, zda investovaný čas a energie mají vůbec smysl. Žiji a pracuji v Brně a tam si každý rok uvědomím, že možnost kontaktu s rodnou Smržovkou a Jizerskými horami mi za to stojí. Takže být už třicet let každý třetí srpnový víkend na Eurionu mě baví.“

Když se Eurion letos u příležitosti svých třicátých narozenin ohlížel zpět, na svůj facebookový profil umístil několik novinových reportáží z ročníků konaných v devadesátých letech minulého století. Je to zajímavá sonda do „pařeb“ tehdejší doby. Pojďme si část jednoho článku očitovat: „Eurion začíná kandidovat na umístění v žebříčku desítky nej kulturně-společenských akcí pro mladá, které se každý rok v rámci jabloneckého okresu pořádají. Kvalitou pozvaných

foto: archiv Eurionu

kapel a uspořádáním nekomerční až alternativní produkce rozhodně...“

Jsem přesvědčen, že se od těch časů festival vyšplhal na čelní příčky žebříčku nejlepších akcí nejen v okrese Jablonec. Nezbyvá než mu popřát vysokou návštěvnost a dalších třicet let trvání, ale především objevování zajímavého a netuctového, což je v době „internetové debilizace“ vážně potřeba.

SVĚTonázory

Zuzana Vykoukalová

Dvě oddechovky pro podzim 2022

Aleš Vogel: *Sám mezi ženami* – Kohout (Edika, 2021)

Kristýna Srovnalová: *Lovci sexu, sběrači lásek* (Práh, 2021)

I na podzim se hodí přečíst si něco lehčího, k rozeznání deprese či ke zpříjemnění cesty vlakem. Čtenáři můžou sáhnout třeba po dvojici titulů regionálních autorů: humoristickém románu Aleše Vogela *Sám mezi ženami* – Kohout a románové prvotině Kristýny Srovnalové *Lovci sexu, sběrači lásek*.

Hlavní hrdina a vypravěč knihy *Sám mezi ženami* – Kohout je asi čtyřicetiletý učitel na základní škole, který to v životě nemá lehké. Žije totiž v estrogenovém

pekle. V práci má ženský kolektiv (plus desítky adolescentů, což duševní pohodě taky nepřidá) a doma na něj čeká manželka, dvě dcery, vlastní matka a brzy se

má přistěhovat tchyně. Tento nešťastník na prahu krize středního věku tráví mnohá odpoledne v truhlářské dílně a kromě toho se ze všech sil snaží najít nějakého kamaráda, aby si nepřipadal jako kohout uprostřed kurníku.

Aleš Vogel žije v Libereckém kraji a bez obalu přiznává, že pro inspiraci nemusel jít daleko. Humor dělá ze života snesitelnější formu existence, a tak můžu Kohouta doporučit i přes to, že do hejna potrefených hus (nebo spíš slepic) patřím. Navíc je zřejmé, že to autor nemyslí se ženami ani pubertáky vůbec zle, naopak jsme pro něj nekonečným zdrojem inspirace. Hlavní síla *Kohouta* totiž nespočívá v příběhu, ale v hláškách a bonmotech.

Román Kristýny Srovnalové *Lovci sexu, sběrači lásek* – s podtitulem *Odkud se bere moc sexuálních predátorů a jejich přitažlivá síla?* – je jedna z knížek, která měla tu moc mě na dva dny zavřít v pokoji. Jedná se o prvotinu regionální autorky Kristýny Srovnalové (roz. Bělecké). Už z přebalu jsem věděla, že téma bude souviset s mediálně známou kauzou takzvaného Guru Járy. Tuhle avizovanou linku s manipulující sektou a jejími mechanismy jsem kupodivu vnímala spíš okrajově a celou knížku brala jako pojednání

o mezilidských vztazích. Jak moc se člověk v zájmu boje za jejich udržení dokáže ponížovat – a jak jde naopak někdy všechno jako po másle. Kniha o osudových náhodách, principu přátelství, obvyčejné lidské empatii a o tom, že nic není samozřejmost. Někdy je bohužel potřeba zažít „nelásku“, aby si člověk vážil dobrého vztahu.

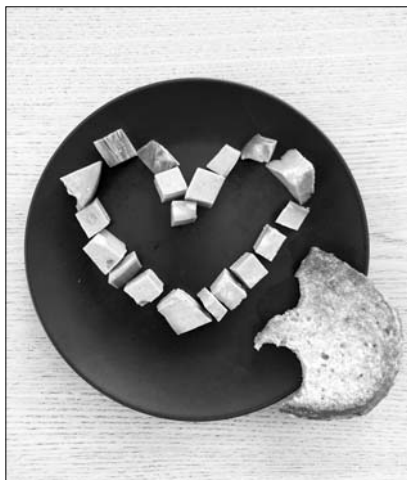
Turek je uznávaný sochař a nespoutaný umělec se vším všudy, žije si po svém a nehodlá se nikomu a ničemu přizpůsobovat. Petra ho bezmezně miluje a udělala by pro záchranu jejich vztahu cokoliv, ale nedokáže vidět, že právě její starostlivost a oddanost od ní Turka odhání. Její nejlepší kamarádka Dita má sklony žít životy ostatních, i když ji mrzí, že se všechno točí kolem Petry a o její vlastní názory a city se nikdo nezajímá. Petřin bývalý přítel Tomáš je přesný opak Turka, nenápadný, skromný a spolehlivý kluk, který stále doufá, že se k sobě jednou vrátí. Na scéně se postupně objevují další postavy a jejich osudy se s touto hlavní čtveřicí proplétají a vzájemně ovlivňují.

Román *Lovci sexu, sběrači lásek* představuje příjemné čtení pro ty, kdo rádi přemýšlí o vztazích. Může nabízet i odpověď na různé nelehké otázky, a to bez moralizování a hodnocení.

Make love, not raw

Žhavé slunce spaluje trojmezí. Řeky *trocknen aus*, *wysychają*, vysychají. Co-koliv, třebaže jen krátce, vykoukne ze stínu, ihned je uváděno do varu a skrz-naskrz praženo. Na horkém vzduchu se rozpouští a škvaří vše – živé i neživé. A ti, kteří jsou v parnu navíc beznadějně zamilovaní, se možná potí dvojnásob. Kromě výhně z naší nejbližší hvězdy zažívají rovněž žár lásky. Pocitují to zvláštní spiklenectví touhy a příjemně je šimrá v břiše. Usmívají se, nic pro ně není nesnadné, rozdali by se do posledního chromozomu a užuž jen vyhlížejí, kdy se objeví Ona, kdy se ukáže On.

Je vysilující horko. Němec Klaus miluje takto: *Stěžl dovedl skryt obrození. Ten chlapec mu začal být záhadou. Což existuje vášně, jež se člověka zmocní takovou silou, že pro ně zahodí kariéru, která právě tak mnohoblibě začíná? Fantazie nebyla s to si představit city, jichž nebylo schopno jeho srdce. Milostné vztahy, do nichž se on pouštěl, napomáhaly obvykle ve svých důsledcích jeho kariéře; nikdy nepřipustil, aby ji ohrožovaly nebo dokonce ničily. Pol-*

ka Marta zase takhle: Stáli jsme spolu na balkoně. Viděli jsme, jak v oknech postupně zhasínají světla. Broukala jsem si písničku a tys prsty vytukával do zábradlí neklidný rytmus. Byla jsem bosa, příjemně to chladilo. Hvězdy na nás mrkaly a mě napadlo, že někde tam, na stříbrné tečkovaném nočním nebi, je stejný, rovnoběžný pár jako my – holka a kluk. Dívají se naším směrem, vidí nás na jednom z balkonů mezi uniformními betonovými věžáky a diví se, že na ně taky tak mrkáme. Také Čech Zbyněk miluje: Jednou na Uhelném trhu jsem vyhledal kurvu. Vyblédl jsem si dřevku stíhlou jako Twiggy, nazrzlou, s bílou pletí a modrýma očima. „Kam půdeme?“ „Já chodím jenom do baráku.“ Šli jsme uličkami Starého Města, ve starém domě na schodišti jsme minuli obrovský kříž, vysoko v klenbě matně svítila žárovka. Milovat jsme se měli na schodišti. Rychle si svolékla kalhotky, a ačkoli byla dusná letní noc, měla ta Twiggy flanelové prádlo, a jak se svolékala, vytryskl z jejího těla ostrý pach potu. Doufal jsem v temnou sprostou soulož.

Milují všichni tři stejně? Existuje univerzální definice lásky? Můžeme milovat člověka stejně jako krajinu, rozkoš

nebo moc? Miluje jinak Polka a jinak Čech? Milují se lidé jinak v Sudetech a jinak například na Vysočině? Umíme a chceme vůbec na tyto otázky hledat odpovědi? Co když už je většina z nás *raw*, tepelně neopracovaná láskou! Žijeme své světy bez vztahů, protože teď si musíme ještě zajít do fitka, protože dnes musíme zůstat déle v práci, protože nový plot se sám nepostaví... Jsme věčně nepřítomní a nad pokladním pásem nás od myšlenek na výši hypoteční splátky vyrušují mladí milenci svými polibky; jako by už jen oni jediní uměli prožívat lásku: dotýkat se, viset druhému na rtech, přirozeně potřebovat a darovat blízkost.

A to jsou možná stejně uspěchaní a zavalení starostmi jako každý druhý.

Přestože se venku rtuť teploměru blíží téměř ke čtyřiceti stupňům, málokdo dokáže být tak spontánní, aby přemohl chlad doby, která nepřeje lásce. Proč? Protože na ni jednoduše nezbyvá čas. A když nezbyvá čas na lásku, člověk prostě jednoho dne zmizí. Pojďme ten den co nejvíc oddálit. Pusťme z hlavy vše, co lásku ničí. Ať už je nám sladkých sedmnáct nebo jsme v druhé polovině žití. Je úplně fuk, zda jsme Němec Klaus, Marta z Polska či snad Čech Zbyněk. Milujme po svém, milujme opravdově, s vážností. Ročněme se v papířácích lásky: *make love, not raw*!

dobré SVĚTLO

Alena Čechová

Představujeme Libereckou školu fotografickou

Všichni tuší, že Liberec a okolí vyniká textilním i sklářským průmyslem, excelentními lyžaři a dalšími sportovci, tramvají, kterou se dá dojet nejen z hor jedněch k horám druhým, nýbrž i do vedlejšího města. Ne každý je však obeznámen s tím, že libereckému regionu se dostává velkého věhlasu také na poli uměleckém.

Pomineme na moment talenty literární, o kterých se na stránkách Světliku hojně pojednává, a v této nové rubrice, příhodně pojmenované cechovním pozdravem, budeme představovat střípky z oblasti fotografie. Tato krátká zastavení nad fotografií pro čtenáře bude připravovat Liberecká škola fotografická, společnost, která se šířením povědomí o fotografii a její výukou pro široké spektrum zájemců zabývá ve městě už bezmála 8 let. Ak-

tuálně probíhá její velké stěhování, a tak ji nadšenci pro fotografii a grafiku nově mohou najít v přístavbě učiliště na Králově Háji, místo dosavadní Rochlice.

S přestavbou a stěhováním souvisí i inovace v podobě programu. Zavedené kurzy s dlouholetou tradicí a jednodenní úvody do témat nově obohatí i na praxi zaměřené kratší podvečerní workshopy či přednášky pro širokou veřejnost. LŠF Liberec, s. r. o., si klade za cíl dlouhodobé působení na

foto: Šimon Pikous

kulturní scénu a její obohacování. V těchto dnech tak mohou návštěvníci liberecké knihovny spatřit ve 2. patře výstavu absolventských prací s názvem *Započteno III*. K vidění je multižánrová paleta prací, na jejichž vzniku se dlouhodobými konzultacemi podíleli přední fotografové regionu.

Dalším novým počinem ze strany Liberecké školy fotografické, který doporuču-

jeme fotomilnému čtenáři k pozornosti, je příprava výstavního plánu pro moderní galerii FOG umístěnou v budově Severočeského muzea. Zde se během roku vystřídají expozice jak předních českých fotografů, tak teprve objevovaných talentů.

O kom/čem byste se rádi dočetli v nové rubrice *Dobré SVĚTlo!* příště? Napište nám své podněty na info@lsfliberec.cz

Jablonečtí SVĚTáci

Jitka Nosková

Učitel a knihovník Julius Streit

V meziválečném Jablonci po sobě zanechal velmi výraznou stopu učitel a knihovník Julius Streit, muž mnoha zájmů, který stál na počátku jabloneckého německého veřejného knihovnictví.

Narodil se v lednu roku 1884 v Rýnovicích, tehdy ještě samostatné obci u Jablonce nad Nisou. Po absolvování

učitelského ústavu v Liberci odjel na dva roky do štyrského Leobenu a Eisenerzu, aby vykonával učitelskou praxi. Setkal se zde

s Peterem Roseggerem, v té době už poměrně známým a oblíbeným rakouským spisovatelem. Setkání s ním Streita ovlivnilo ve snaze věnovat se osvětě, vzdělávání a smysluplnému trávení volného času, a to zejména dětí a mládeže. Po návratu domů nastoupil jako učitel v obecné škole v Antonínově. Zde se mu podařilo otevřít lidovou knihovnu. V letech 1908 až 1911 učil na měšťanské škole v Josefově Dole, kde uplatnil svoji lásku k zimním sportům, zejména k lyžování.

*Tady, v údolí
řeky Kamenice, ho
potkaly dvě události,
které ho do jisté míry
ovlivnily na zbytek
života.*

Seznámil se tu a navázal dlouhodobé přátelství s jizerskohorským literátem Gustavem Leutelmtem, který pak později, ve dvacátých letech, bydlel v Jablonci ve stejném domě v ulici Friesengasse 18, dnešní Wolkerově. Tou druhou událostí bylo seznámení s jeho budoucí ženou, učitelkou Idou Preußler, se kterou se v roce 1910 oženil. Postupně se jim narodili dva synové a jedna dcera. V roce 1911 získal Streit stálé místo učitele v Jablonci nad Nisou, nejdříve ve škole v Sokolí, pak ve Školní ulici. V této druhé škole se jeho kolegou stal budoucí starosta města Karl Richard Fischer. I s ním pojilo Streita celoživotní přátelství a sdílení společných zájmů.

V roce 1919 byl v Jablonci založen Německý místní vzdělávací výbor (Der

Deutsche Ortsbildungsausschuß) a Streit našel další pole svojí působnosti. Začalo se organizovaně pořádat velké množství

*Podobizna Julia Streita od malíře
a sochaře Adolfa Schnabela*

osvětových přednášek, kurzů, divadelních představení a dalších vzdělávacích i zábavních akcí. V souladu s ustanovením zákona o veřejných knihovnách obecních z téhož roku byla ve městě založena veřejná knihovna a čítárna. Streit v té době svoji aktivní učitelskou službu opustil, neboť byl městskou radou pověřen vybudováním a později i vedením této knihovny. Nejdříve, v roce 1921, byla otevřena čítárna, o dva roky později i půjčovna knih. Streit se na svoji knihovnickou funkci svědomitě připravoval. Podnikl studijní cestu do Německa, kde získal potřebné podněty, vypracoval plány knihovny a připravil systém pro eviden-

ci a výpůjčky. V knihovně byl čtenářům k dispozici v době otevření fond o velikosti tři tisíc knih, dalších tisíc čekalo na zpracování. Určitě nebylo náhodou, že evidenční číslo jedna dostala kniha Gustava Leutelta. Byly to jeho *Domy Königsbäuser* a Streit tím zcela určitě chtěl vyjádřit úctu tomuto svému příteli.

V témže roce jako byla otevřena knihovna, tedy v roce 1923, byla v Jablonci založena Leuteltova společnost. Stalo se tak na podnět starosty Karla R. Fischera a knihovníka Streita. Druhý jmenovaný se stal také prvním poválečným předsedou této společnosti. Ta byla v roce 1957 ve Schwäbisch Gmünd obnovena a dodnes v Německu působí. Mezi členy společnosti najdeme mnoho významných regionálních osobností, například učitel a spisovatel Adolf Wildner či hrabě Mikuláš Desfours Walderode.

*Streit byl po
celý život nesmírně
čínorodý, přispíval
články do novin, časopisů
i ročenek spolků, jichž
byl členem.*

Coby předseda Jablonecko-tanvaldského učitelského spolku (Gablonz-Tanwalder Lehrerverein) stál u zrodu mnoha vlastivědných projektů. Z iniciativy tohoto spolku vyšlo v letech 1894 a 1895 velmi úspěšné vlastivědné dílo Adolfa Lielieho *Politický okres Jablonec (Der politische Bezirk Gablonz)*. Byl aktivní v mnoha spolcích, některým určitý čas i předsedal, například Německému horskému spolku

pro Jablonec a okolí (Der Deutsche Gebirgsverein für Gablonz und Umgebung), kulturně politickému sdružení Svaz Němců (Bund der Deutschen), byl členem Německého kulturního svazu (Deutscher Kulturverband) či recesistického mužského spolku Schlaraffia.

*Měl hluboce
vyvinutý smysl
pro spravedlnost,
který se u něj projevil
i tím, že v roce 1938
zachránil před zničením
českou menšinovou
knihovnu.*

Knihy nechal uložit do beden a přemístit do budovy staré radnice, sídla německé knihovny. Po čase je odtamtud odkoupil Josef Florián, který je odvezl do Turnova, kde přečkaly válku.

Po skončení druhé světové války a po uzavření německé knihovny zůstal ještě nějaký čas v Jablonci, nicméně 4. září 1945 musel město opustit. Útočiště našel u svého přítele ve Stuttgartu, kde později působil jako docent na odborné škole pro knihovníky. I ve svém novém domově se nadále věnoval kulturní a osvětové činnosti, psal nejrůznější vlastivědné, historické či životopisné příspěvky, ve kterých často vzpomínal na svůj domov v Jizerských horách, a organizoval společná setkání vysídlených Němců. Zemřel 6. června 1966 v osmdesáti dvou letech v Mitteltalu. Část jeho osobní pozůstalosti je uložena ve fondech Státního okresního archivu Jablonec nad Nisou.

Žaneta Lichtenbergová: V jiném městě

PTÁCI
VYŠLAPALI
STÍNY

ve sněhu zahrady
ani jeden z nich
ti není podobný.

I V JINÉM MĚSTĚ

přichází noc náhle
zaskočí tě při úklidu kuchyně
naléhavé klevetění
neuklizeného
nádobí

uvědomíš si hlasitost
tohoto tichého místa
a vzpomeneš na Hrabala
a několikery sánky
které jsi v srpnu
na potulkách spatřil

před brankami zahrad
kaluže ticha
prasátkují do oken.

NĚKDY UŽ SI ANI NEVZPOMENU

že to ty jsi mi ukázala
krásu a eleganci zlatohlávků
pospolitost ruměnic
askezi tesařůků
každého z nich jmenuji Severin

promyšlená tryzna
nenahodilost vzpomínek
něha samet mech
tlející jeřabiny trnky
po kapsách
jablonecké kopce
stojatou vodu.

Někdy už si ani nevzpomenu.

KRÁČÍM VYSOKOU DOLŮ

k lesu a taky domů
tvé ruce vidím v každém okně
oči nad nimi
v mracích
vypadají jako kentauři a medúzy
květy ibišku

fouká od Černé Studnice
to zase nemůžeš spát

ani na věčnosti
nic není jisté.

ZE SNŮ

V remosce pečeš kuře
dělá se samo
říkáš a usedáš ke stolu
probírám se knoflíky v dřevěné krabici
s vypáleným nápisem Rujána
snažím se alespoň v nich
najít páry
nebo jen sobě si podobné

hodina pryč
ani nevíš
kuře je zlatavé a voní
hovoří jidiš
až se zakuckáš nad rumovou koulí
která však mlčí
v bezzubých ústech.

KUCHYNĚ

stojíš u plotny
tíšíš syna a nejmenší hořák
míchaná vajíčka
narcisy

v naleštěných kachličkách
vidíš předzahrádku sousedů
voní opravdovým máslem.

Z LESŮ NAD LIBERCEM

stoupá pára

les se tváří jako deštný prales
a voda se vrací zpátky
na začátek

pak usne

se skrčenýma nohama
pevně u těla
možná bude ze spaní
vrzat zubama

ráno bude rozbolavělá
nad snídaňovým talířem
plným ticha

mrtvých očí
zbloudilé zvěře
lidí
kteří toho zažili už
až až

to se tak říká
nad ubrusem pocintaným pivem
to se tak říká.

NA ZÁPRAŽÍ

noc po kotníky
říkáš že ti nikdy není zima
opíráš se o zrezlé zábradlí
a ve světle lamp v Mlýnské
ti svítí oči
skoro jako tenkrát
když jsme v Milovicích objevily
další vybydlený dům
plný narychlo opuštěných věcí

když jsme se vracely
celou cestu jsi mlčela

s tebou se nejlíp mlčelo.

Na zápraží jiného města
prorůstám do noci
a vůbec nic se nezměnilo.

Štěpán Kučera: Gablonz/Jablonec

ukázka z autorovy stejnojmenné knihy, kterou na podzim vydává nakladatelství Druhé město

foto: Alena Čechová

V kárném táboře

Že je jedním z nejvýznamnějších návštěvníků Jablonce, neví ještě ani on sám; tou dobou ostatně jen časopisecky publikoval několik prvních povídek.

Franz Kafka jezdí na sever monarchie – do hejtmanství Jablonce, Frýdlant, Liberec a Rumburk – jako úředník Dělnické úrazové pojišťovny pro Království české. Ve své práci je svědomitý (jeho úsilí o zavedení bezpečnostní helmy do pracovních provozů bude oceněno zlatou medailí Americké asociace bezpečnosti práce) a k neuvěření výkonný. Na pohlednici s ještědským motivem píše Maxi Brodovi: „Dnes v ½ 7 jsem jel do Jablonce, z Jablonce do Janova, pak do Hraničné, teď jedu do Vratislavic, pak do Liberce, pak do Rochlic a k večeru do Ruprechtic a zpátky.“ To vše vlakem anebo tramvají.

Práce má nad hlavu, protože v kraji divoce bujícího průmyslu je pracovních úrazů jako v zimě sněhu. „V mých čtyřech okresních hejtmanstvích,“ zapisuje si Kafka, „padají lidé jako opilí z lešení, rovnou do strojů, všechny trámy povolují, všechny náspy se sesouvají, všechny žebříky podklouzávají; co kdo dá navrch, zřítí se dolů, co

kdo dá dolů, o to se přerazí sám. A člověku se až hlava rozbolí z těch mladých dívek v porcelánkách, které se s horami nádobí bez ustání vrhají ze schodů.“

Jak vypadají úrazy ve sklářských provozech na Jablonecku, ukazuje třeba novinová zpráva z Dolního Maxova: „Smrtelný úraz v brusírně Roberta Vogta utrpěla brusička Ella Preisslerová, která se dostala mezi transmisní řemeny a byla jimi stržena na zem, kde si roztránila lebku.“

Do místních novin se dostane i pozvánka na přednášku o bezpečnosti práce, kterou Kafka roku 1910 v jabloneckém hotelu Geling prosloví k místním podnikatelům. Před jejím začátkem je značně nervózní, což dokládá i poněkud zmatený text na pohlednici Maxi Brodovi: „Moje jablonecká záležitost je čím dál vážnější (oznámení stojí v novinách mezi darebáky a lumpy z volebního povolání a inzerátem Armády spásy)... Zkrátka – co z toho pojde, vždyť už na tomto lístku se mi ztrácí souvislost – mám víc strachu, než je nutné pro úspěch.“

Obává se právem. Místní podnikatele ochrana před úrazy zdržuje a snižuje jim zisky; a v koncipientu Kafkovi vidí jenom skutečnému životu odcizeného úředníka. *V tomto kraji dlouhých zim je K. jenom cizinec, někdo, kdo je přes počet a všude se plete do cesty.* Po skončení přednášky se na něj vrhnou podnikatelé, v čele s předsedou jabloneckého pasířského družstva Maxem Woperschalkem.

List Gablonzer Zeitung zachytí stížnost jednoho z továrníků: „Laický přístup inspektorátů se velmi často projevuje na stanovení ochranných zařízení na strojích, která přímo brzdí provoz a musela být dělníky během práce odstraněna.“ A výpady pokračují: „Další řečníci, pánové Rudolf Tham, Ignaz Pokora, Siegmund Hiebel, Ferdinand Hirschmann, Julius Schläger a Rafael Hütter, kritizovali často ostrým způsobem postup úrazové pojišťovny. Poslední si stěžoval na pomalé vyřizování stížností ze strany pojišťovny a na jednom příkladu ukázal, jak minimální jsou pojišťovnou schválené podpory při úrazech, zcela nesrovnatelné s poplatky. Nakonec zazněly ze všech stran stížnosti na kontrolní orgány pojišťovny. Pan dr. Kafka slíbil, že všechny stížnosti předloží vedení pojišťovny, které jistě přistoupí k jejich zevrubnému prošetření.“

V hotelu Geling udělali s Kafkou krátký proces.

Je pravděpodobné, že frýdlantský zámek Kafkovi poslouží jako předobraz zámku ze stejnojmenného románu; nabízí se tedy otázka, jestli se v jeho díle nějak odráží i pobyty na Jablonecku. Dnes už to nikdo nerozsoudí (to ostatně ani v případě frýdlantského zámku), ale mezi jabloneckými Němci se říká, že kruté úrazy ve sklářských provozech Kafku inspirovaly k vymyšlení mučícího stroje do hororově laděné povídky *V kárném táboře*, která patří k jeho nejlepším.

Případy detektiva Behringera aneb Noční loupež v ulici Reichstrasse č. 30

Nejznámějším jabloneckým policistou je detektiv Johann Behringer. Mezi jeho znamenité případy patří odhalení vykradačů záchodkových automatů, dopadení zlo-

dějů měděných hřbitovních věnců a také usvědčení padělatelů brazilských mincí (ti se ovšem usvědčí v podstatě sami, když se, opilí, svým penězokazectvím vychloubají v hospodě). Snad by uťal i jablonecké chapadlo mezinárodní chobotnice pašeráků sacharinu, kdyby vyšetřováním nebyl místo něj pověřen inspektor Slad.

Nejtajemnějším případem detektiva Behringera ovšem zůstává noční loupež v ulici Reichstrasse č. 30. „Poštovní úřednice slečna Klára Beyerová, bydlící v přízemí, se probudila světlem lucerny, kterou držel dlouhán se zrzavým knírem,“ píše o tom Gablonzer Tagblatt. „Vykřikla, vběhla do kuchyně a zatarasila dveře pomocí ručního mandlu. Pak vyběhla na chodbu a probudila sousedy. Lupič mezitím uprchl přes zahradu. Zjistilo se, že prohledal skříně i zásuvky, odnesl však jen prázdnou peněženku. Zvláštní je, že malý špic, který jinak hlásí štekotem každou osobu, nevydal ani hlásku. Třásl se však ještě delší dobu po celém těle. Po pachateli pátrá od rána detektiv Behringer, nenašel však ani otisky, ani další stopu. Zdá se, že si policie bude muset opatřit stopovacího psa.“

Policie psa skutečně opatří, ten se však podle pozdější zprávy z tisku zaběhne. Loupež zůstává dodnes nevyřešena, zbývá tedy jen řešení literární. To by mohlo vypadat například takto:

Policie psa skutečně opatří, ten se však zaběhne do cirkusu Henry, pobývajícího tou dobou v Jablonci, a je nešťastnou náhodou rozsápán lvem. Podezření detektiva Behringera padne na Arthura Murphyho, amerického obchodníka s irskými kořeny, který má zrzavý knír, ale zároveň bezpečné alibi; celou noc totiž prohýřil v kavárně hotelu Krone ve společnosti několika tanečnic. Navíc se těžko hledá motiv, proč by se americký importér měl vlámat do bytu poštovní úřednice.

Behringer požádá o pomoc spisovatele Kittela – dalšího potomka z rodu „dáblova doktora“ –, protože celá záhada nápadně připomíná dílo detektivní literatury. Kittel nezklame a sepíše napínavou povídku, v níž coby viníka odhalí cirkusového krmiče lvů, jenž naléhavě potřebuje peníze kvůli prohrané sázce s hadí ženou. Krmič si obarví kníry, aby při loupeži nebyl poznán, a právě pach šelem, jímž je vždy obklopen, tolik vyděsí malého špice.

Než však Kittel povídku dokončí, odjede z Jablonce cirkus Henry i se svými krmiči, lvy, slony, velbloudy a hadí ženou, takže pachatel z ulice Reichstrasse číslo 30 zůstane nevypátrán. Detektiv Behringer alespoň předvolá Arthura Murphyho a požádá okradenou slečnu Kláru Beyerovou, aby si cizince prohlédla a řekla, zda v něm poznává nočního lupiče. Slečna Klára ve vysokém, urostlém Američanovi nepozná lupiče, ale budoucího manžela. Murphy, okouzlený její krásou, ji pozve na procházku k přehradě a večer do biografu; po několika takových setkáních ji požádá o ruku. Krátce nato odjedou i s malým špicem do Spojených států a Murphy coby upomínku na okolnosti jejich seznámení začne na americký trh dovážet dámské peněženky vyrobené z jizerskohorských perlí.

Jak má dáma správně vystoupit z tramvaje?

„Jak má dáma správně vystoupit z tramvaje? To je stále téma nářků, protože mnoho žen to neumí. Jedna německá firma to řeší tak, že na plošině ve směru výstupu umístí zrcadlo tak, aby se ženy otočily správným směrem. Průvodčí se ale shodli v tom, že se ženy a dívky sice v zrcadle upraví, pak se ale stejně otočí špatným směrem a upadnou! Navíc tím ještě zdržují vystupování.“

Gablonzer Tagblatt, 13. 2. 1912

Obchod se štěstím a Japonci v Jablonci

V květnu 1912, pár týdnů po tragédii Titaniku, na moře poprvé dosedne parník Gablonz, největší loď Rakouska-Uherska. Pluje z Terstu do Bombaje s nákladem banglů, skleněných kroužků, které jsou nezbytností indických žen a představují jeden z nejžádanějších výrobků *jabloneckého zboží*.

Prozíraví exportéři je začali vyrábět už v předchozím století jako lacinější nápodobu čínských porcelánových náramků a povedlo se jim ovládnout obří trh Britské Indie a vytlačit z něj čínské předobrazy.

„Skleněné kroužky, nazývané bangle, jsou oblíbenou párovou ozdobou žen hinduistického vyznání,“ čteme dnes v expozici jabloneckého Muzea skla a bižuterie. „Používají se rovněž jako obětiny. Pod vlivem hinduistické kultury přejala skleněné náramky i muslimské ženy. Pro ženu bangle symbolizovaly jednotu muže a ženy a ochranu před ovdověním. Počet párů býval zpravidla určován kastou a bohatstvím manžela. Nejnižší počet tvořily čtyři páry (čtyři kroužky na každé ruce). Podomní prodáváci bangle nejen prodávali, ale současně je i navlékali. Často se stávalo, že ostrá hrana banglů poranila ruce tak, že mnohé ženy bolestí omdlávaly. Ale čím více při tomto rituálu vytrpěly, tím větší význam kroužku přikládaly, protože byly přesvědčeny, že podstoupenou bolestí si vykoupily štěstí.“

Na výhodném obchodu se štěstím se chtějí přizivit nejen Jablonečtí.

„Brzy před vypuknutím války rusko-japonské a hned po jejím ukončení v r. 1905 objevili se v průmyslovém obvodu jabloneckém Japonci, kteří byli obyvatelstvem jako představitelé vítězného státu proti Rusku velice vlídně přijati a z této ochoty těžili v plné míře,“ napíše Antonín Korál v knize *Domácká práce v československém sklářství*. „Ačkoliv byli někteří z nich přistiženi, že si pořizovali záznamy a náčrty nástrojů a zařízení hutních i dílenských, skutečné podezření z hospodářské špionáže se potvrdilo dlouho po tom, když z těchto krajů zmizeli. Teprve za dvě léta se objevili opět, ale tentokrát v Indii již s napodobeným zbožím.“

Před lety Jablonečtí vytlačili z indického trhu Číňany, teď odtud začínají Japonci vytlačovat Jablonecké.

Parník Gablonz však přesto proniká Suezským průplavem, z vody vyskakují delfini, noční obloha je nekonečná hvězdami i sláným větrem a nikdo netuší, že proti tomu, co za dvě léta přijde, byla tragédie Titaniku dětskou hrou.

Tereza Venclová: Zlámaná křídla

Úryvek je z druhého dílu detektivky Zlámaná křídla. Už v první části příběhu (který má asi devadesát stránek) se setkáváme s imaginárním světem, kde se prolínají příběhy magů i obyčejných lidí. I tady funguje policejní tým složený ze svérázných osobností. Záhady, které se snaží rozluštit, jsou občas velkým soustem i pro kouzelnický svět a ne vždy je jejich odkrývání bezpečné. Výsledkem je napínavý text, který kromě tajemna oplývá i značnou dávkou černého humoru. A nadhled je k nezaplacení, protože v tomto světě není bez rizika nic, ani návštěva knihovny.

„Už jsi tu někdy byl?“ zeptala se. „V Kamenné knihovně?“

„Nikdy. Ale slyšel jsem o ní.“

„Mají tady dva druhy knih. Zaprvé knihy, které jsou očarované nebo prokleté. Můžou to být i knihy, které napsali lidé a které na první pohled nevypadají, že by v nich byla magie. Třeba kniha dětských říkanek, která tě duševně pošle zpátky do pěti let. Nebo encyklopedie, která tě vcucne, a vypadneš o pár dní později, s vygumovanou pamětí a hlavou nacpanou vším možným od A do Z.“

Jerry polkl.

„Takže pravidlo číslo jedna. Na nic nesahat. Existují věci, před kterými tě neochrání ani rukavice. A zadruhé jsou tu knihy, které popisují ty nejnebezpečnější kletby, lektvary a amulety. Svým způsobem jsou mnohem nebezpečnější.“

Vstupní hala byla příjemně vytopená, v rohu terárium se salamandrem, v zimních měsících klasický doplněk většiny kouzelnických zařízení a domácností.

Jeden salamandr vystačí na celou topnou sezonu, vzpomněla si na reklamní plakát, který minuli cestou.

Došli až k recepci.

„Iveta Viper a Jerry Fox,“ představila je. „Volala jsem, kvůli informacím o podřizovací magii.“

„Ano, zavolám Alici, aby vás doprovodila.“

Knihovnice se objevila za chvíli. Že na sobě měla svetr s vysokým límcem, to ho nepřekvapilo, přece jen byla zima. Respirátor a rukavice ho už udivily, i když knihy dole musely být občas zaprášené, nahoře by si je přece sundala, ne?

„Doprovodím vás dolů,“ řekla. „Připravila jsem pro vás knihy o podřizovací magii, jak jste požadovali, a také malou kancelář.“

Konečně si sundala respirátor i rukavice.

„A upozorňuji vás, ničeho se nedotýkejte, pokud vám neřeknu. Mluvím z vlastní zkušenosti.“

Jerry se na knihovnici zadíval pozorněji. Kůži měla popsanou, slova pokrývala každou část obličeje, krku, dlaní, prstů a hřbetů rukou. Pod oblečením to bude nejspíše úplně stejné, uvědomil si.

Rozhodl se, že Ivetě přenechá výzkum knih a sám raději vyslechnе zaměstnance. Nechtěl skončit popsáný jako deníček pubertáčky. Nebo ještě hůř.

TEREZA VENCLOVÁ, 28 let. Vystudovala obor Služby knihoven na Vyšší odborné škole informačních studií v Praze. Pracuje jako prodavač-

ka. Nejraději čte detektivky, fantasy a historické romány. Nevyhýbá se ani kombinaci výše uvedených žánrů. Literární klub navštěvuje už šest let.

SVĚTLonoši

připravil: Martin Trdla

Silvie Krupová, Petr Havel

„Dřív než nás tíseň vyčeneních, já posvítím ti do tmy básní.“ Pasáž z textu Michala Horáčka, který pěvecky zhmotnil Ondřej Ruml, mi dobře pasuje do úvodních řádků jedenáctého dílu rubriky, jež nese relativně vzletný titul – *Světlnonoši*. Nyní temnotu před námi ozařují svými básněmi autoři z východního koutu Libereckého kraje. Sami se do této epizody pozvali Silvie Krupová, pobývající v době bušení těchto vět do mé klávesnice v Jablonci nad Nisou, a Petr Havel, rodák ze stejného města, dle Facebooku žijící v Tanvaldu. Oba plus minus překročili, nebo letos překročí, hranici, za níž už nebudou smět používat ošumělý citát brouka Johna Lennona „Nevěř nikomu, komu je nad třicet.“

Silvie mi zaslala soubor textů zastřešený pod název *Kaluže*. Nadpis to ale není až tak signifikantní, jelikož jde spíše o loužičky, cákance. Drtivá většina sdělení se odehrává ve dvou až maximálně šesti verších. To sice v poezii neznamená, že o ni nejde, nebo že je to, nedejbože, něco špatného a nepatřičného. Avšak tady cítím, jako kdyby se jednalo pouze o jakési nástřely, úvahy, myšlenky, črty budoucích textů, anebo o pokusy o ci-

táty, které jsou ale někdy spíše planými výkřiky. Neobstojí ani hledět na texty optikou haiku. Žádné tady ani vzdáleně není. Přesto v Silviině souboru leží i věci, které jako básně obstojí. Některé bych se nebál nazvat dokonce monostichy či gregieriemi. V dalších polohách autorky zase spatřuji již zmíněné dobré nástřely, odrazy k vytvoření opravdové poezie. Namátkou: „Prázdnota, do které jsem / vstoupila, / polekala mě /

svým zjevem.“ Nebo: „Prosím, / omluvte mé snažení. / Vždy jsem si přála jednorozce.“ To je, myslím, skvělá materie, ze které by se dalo dobře a pevně stavět. Nevyzádaná rada: Do kaluží se pořádně zanořit, až kam to půjde, a vynořit se s pěti, šesti dobrými básněmi. Potenciál na dně rozhodně je. Pak by se mohly proměnit na malé jezírko, kde se dobře daří básnickým štikám. Ze Silviiných vod vytahují a osušují čtyři ukázky.

Petr mi poslal čtyři texty, které na první i další pohledy básněmi určitě jsou. V některých obstojně pracuje s rýmem a rytmem. Atmosféra v nich je spíše chmurnější, existenciální. Vyzdvihují obraty jako „Noc studená jako vězení“, „Každé nebe se jednou zatáhne“ anebo „Děšť usedl za bici“. Petr umí výtečně popsat scenerie smrákání, vlhkých ulic,

chodců, kteří nevědí, kam kráčí. Jediné, co mi na textech lehce kazí jejich krásu, je, že autor (stejně ovšem jako tisíce jiných) zažívá „úzkost z ovlivnění“. Jde o pojem, jež popsal v 70. letech minulého století ve stejnojmenné eseji americký literární teoretik Harold Bloom. O co jde? Velmi, ale opravdu velmi zjednodušeně řečeno, se v této teorii poezie praví, že řada básníků neustále píše jednu a tutéž velkou báseň. I když si to nemyslí, stále se vyrovnávají se svými předchůdci, s jakýmsi literárními otci, kteří jejich tvorbu vědomě i nevědomky ovlivňují. A u Petra to cítím trochu víc. Spíš bych se proto zaměřil na svůj vlastní lyrický hlas, protože našlápnuto je opravdu velmi dobře. Vybírám polovinu z obdržených básní, tedy dvě.

Zase končíme. Kdo dál? Ozve se někdo na e-mail: trdla.martin@gmail.com?

Silvie Krupová

.....

Milenci vyjí na počest
svému zániku.

Má duše se postavila vzpříma
svým vetřelcům.

Pod tím koňským prachem a srstí
skrývám své dětství.

Ta dívka ve mně.
Nevím sice, jak se jmenuje,
ale mám ji ztraceně ráda.

Petr Havel

VĚZEŇSKÁ NOC

Noc studená jak vězení,
kde starý bachař měsíc
špehýrkou hledí do temných ulic,
v nichž stojí dům s malými okny,
v jednom se ještě svítí,
ač tmu zavalil důl
za oknem bydlí dívka
krásná jako úplněk,
jenž pronikavě září vysoko nad hlavou

každé nebe se jednou zatáhne,
do lesa padá bílá onuce mlhy
z níž drobně mrholí
do vlasů a na kabáty,
v šedivých ulicích se válí
poslední zbytky rozmočeného sněhu,
do kterého ustavičně přší
honem spěchám v dešti k tvému domu
a budu doufat, že mne vezmeš někam
do sucha

děšť usedl za bici,
chopil se paliček
a do plechových střech vytukává
jako do tympánů takty z kapek,
dávno už jsem u TEBE a společně
posloucháme dešťovou sonátu,
ale teprve v dívčině bytě si uvědomím,
že tvůj byt má čtyři stěny
a stejně, jako ten můj mi připomíná vězení

POCTA RAFAŁOWI WOJACZKOVI

Kdyby tak žil
Wojacek Rafał,
nejspíš by dál pil
a z cigarety bafal.

Běžíme v podzimním lese
a mlha propadává sítem,
skrz větve, s nimiž vítr třese
jako vrah s ostrým břitem.

Zaslechl kdosi z nás,
ač nebyli jsme při smyslech,
přesto se Rafał zimou třás,
když všiml si krve na tříselech.

To znásilnili hezkou pannu
a jako smetí ji nechali v křoví,
dívku jsme našli pozdě k ránu,
jak pod starým dubem si hoví.

„Starý mistr“ Eliška Hamajdová

Když malířka Eliška Hamajdová vypráví v bistru Námko o svých obrazech, které zde v rámci minivýstavy visí na zdi, je vidět, že malířství je pro ni skutečně vším. Chvillemi nevím, zda mne zaujímá víc její zasvěcený výklad, v němž se za každým druhým slovem skrývá potěšení z tahů a barev. Nebo jestli se víc soustředím na její nejnovější sérii akrylů s názvem *Tekutá modernita*.

Televizní a filmový kameraman (série Obraz obrazem české domácnosti) 2019

Před rokem vzniklé obrazy v sobě kombinují poměrně novou techniku *pouring*, neboli lití akrylu, a klasickou malbu. Na pestrých abstraktních pozadích se jako by vznášejí či plují detailně propracované předměty všedního života, které symbolizují znepokojivé stránky současného světa. Fotoaparát Polaroid poukazuje na neustálý sled okamžitých požitků, na instantní tady a teď. Kabel s konektorem nás vrhá do globálního babylonu

internetu a sociálních sítí. Mobilní telefon iPhone ztělesňuje naši závislost na technologiích. Vidlička s nožem jsou varováním před věčně hladovým soukolím konzumního způsobu života.

Dalším pojítkem těchto nevelkých maleb je nepředvídatelnost. Tak jako je nejen dnešní doba plná neočekávaných vyústění, tak se zhmotňují z amébských obrazců vzniklých *pouringem* naše moderní palčivost. Z barevných mlhovin nejasného

vystupuje jednoznačně pojmenované. Jak sama malířka říká: „Náhoda je důležitá, mnoho zásadního vzniklo náhodou.“ Proto také mají obrazy ještě jedno *nahodilé* poznávací znamení. U prvního obrazu ze souboru se během práce nedopatřením posunulo na rámu již napnuté plátno. U ostatních už tuto vizuálně zpestrující náhodu autorka programově použila. Vzniklá série tak je na první pohled snadno rozeznatelná.

Stereo Café II. (série Noční život) 2018

Tvorba v sériích je pro Elišku Hamajdovou důležitá. Zaměření se na konkrétní téma a jeho následné rozpracovávání a variování je rodačce z Nespek u Benešova, nyní žijící v Liberci, více než vlastní. Výše zmíněné série tedy předcházely nebo ji kontinuálně novými přírůstky doplňují například série *Lego svět*, v níž se v obměnách vrací panáčky ikonické stavebnice, lehce noirová série *Noční život* plná barů a nočních autobusů nebo série obrazů podle starých rodinných fotografií. Dominující je však rozsáhlá a stále vznikající série s názvem *Obraz obrazem české domácnosti*. Tento fascinující soubor rozvíjí malířčinu bakalářskou práci *Percepcie obrazu jako součást designu*, kterou obhájila na Fakultě umění a architektury

liberecké Technické univerzity. Klade si v něm za cíl pomocí obrazů zmapovat domácnosti rozdílných sociálních vrstev našich spoluobčanů. V této sérii-sociologickém průzkumu se primárně zaměřuje na estetiku prostorů s pohovkami či sedacími soupravami, v nichž se většinou projevuje umělecké cítění daných rodin nebo jedinců. Každý z obrazů navíc doprovází anketní dotazník, který má poodhalit osobnosti obyvatel domácnosti; citace z dotazníků bývají na výstavách obsaženy v unikátních QR kódech, a návštěvníkům tak dotvářejí jednotlivé obrazy.

Eliška Hamajdová se kromě vlastní tvorby, kde využívá nejvíce právě akryl, věnuje také lektorování v kurzech malování nebo maluje obrazy na zakázku. A to třeba i netradičním způsobem. Pomocí disperze akrylové pryskyřice a fosforeskujícího pigmentu vytvořila na přání obraz svítící ve tmě. Umělecká díla na míru jí kromě obživy zajišťují také neustálé tříbení postupů a stylů. Nutí ji být stále ve střehu, být připravenou „rozpoznat, kdy je malba hotová, aby se takzvaně neutáhla“. Což je podle ní asi nejtěžší část v procesu tvorby. Eliška Hamajdová je „starý mistr“, řemeslník najatý mecenášem, skrze nějž získává svobodu. Hledání nových malířských cest ji nicméně tolik neláká. I přesto, že ráda testuje pořád narůstající škálu akrylových médií ovlivňujících barvu a proces schnutí, zůstává věrná klasické malbě. Protože „když hledáš něco nového, jen s cílem objevit nové, tak to většinou stejně nenajdeš.“ A tak si prostě a jednoduše maluje. Naše obýváky, figury, vzpomínky. Už od dětství si vnímá realitu po svém – pouze jako plátno, na které si projektuje vlastní život.

Krajská vědecká knihovna v Liberci přebírá do úschovy část knihovny františkánského kláštera v Hejnicích

Knihovna bývalého františkánského kláštera v Hejnicích, zrušeného v 50. letech 20. století, se stěhuje do liberecké Krajské vědecké knihovny a po mnoha desetiletích se tak vrací zpět do regionu. Soubor obsahuje 1 200 svazků, z toho 489 titulů je již nyní uschováno v liberecké knihovně. Převzetí dalších svazků se plánuje postupně v následující fázi.

Návštěva knihovníků ze St. Gallen

Ve dnech 19.–21. září jsme v naší knihovně přivítali skupinu knihovnic a knihovníků ze švýcarského St. Gallenu. Hosté si prohlédli knihovnu i synagogu, navštívili Severočeské muzeum, radnici i nové centrum IGI ve Vratislavicích. V knihovně jsme pro ně připravili intenzivní odborný program, našel se ale i čas zúčastnit se hudební akce s dětmi, prohlédnout si výstavy, nebo si otevřeně popovídat u kávy o úspěších i nezdarech knihoven v obou městech.

Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK)

library@kvkli.cz

www.kvkli.cz

Liberecký autorský kruh (LAK)

e-mail: spoleklak@email.cz

<https://www.facebook.com/spolekLAK>

https://www.instagram.com/spolek_lak/

<https://www.youtube.com/channel/UCZ8PATEcVmQb7cwGjSIYVnw>

ISSN 1214 - 2751

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

*Vedle vrcholků krkonošských a jizerských objevila se v Čechách
Mnozí odvážlivci, když se octli na počátku velikolepého měsíce června.*

Pamatuji to jako dnes, ač od té doby uplynula třetina století. *V zámku bylo práce a běhu o překot.* *Blázniviny se rozsévají.*

Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li míti!

Who's there? Stanu se menším a ještě menším, až budu nejmenším na celém světě. Nothing is there.

Die Welt ist alles, was da ist.

A me, mamó, adarig džav, so me tuke adaj mukha.